

# Resource

MAART 2023 JAARGANG 17

Journalistiek platform over Wageningen University & Research

**Ombudspersoon**  
bemiddelt 33 keer

**Zieke koeien**  
spotten met  
pasfoto's

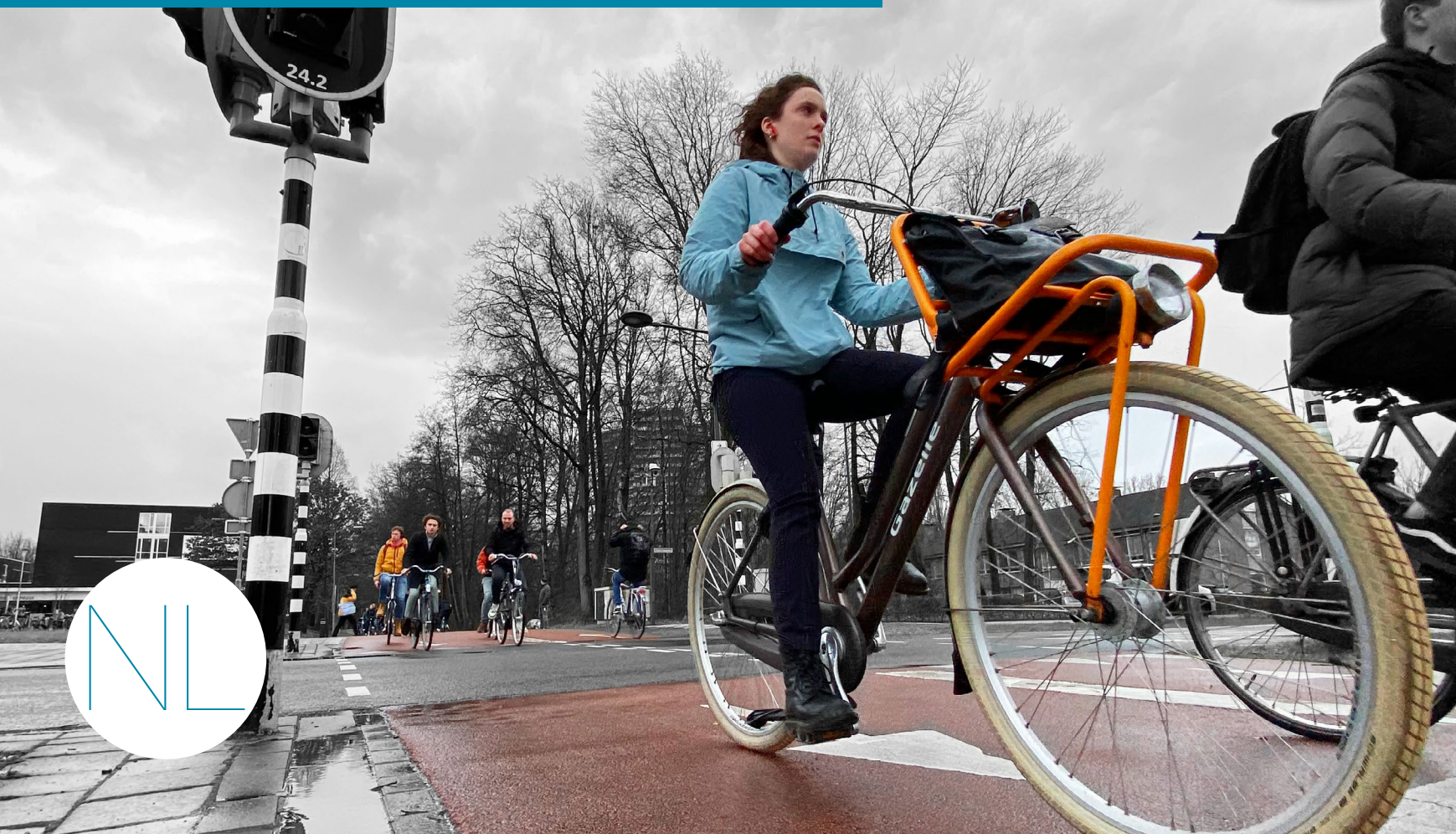
**WUR - Council**  
**kritisch**  
op Academic  
Career Framework

**Twee werkende**  
vogelgriepvaccins  
En nu?

**WUR wil bachelor**  
data science

**Fietsveiligheid campus**  
krijgt een zeventje | p.12

**Factcheck**  
De fossiele  
banden van  
WUR p.9



# Inhoud

NR 14 JAARGANG 17



## 18

**Plastic groeit**  
vanzelf aan



## 20

**Levensverhaal**  
**eerste**  
vrouwelijke  
WUR-hoogleraar



## 24

**Welk type**  
**wetenschapper**  
ben jij?

7 Leer van  
ananasblad

8 Falen en  
opstaan: 'Ik ging  
hyperventileren'

22 Blijven geloven in  
falend systeem

26 Procederende burger  
als hindermacht

28 De Bijbaan:  
Melissa in de raad

Kijk voor meer verhalen  
en nieuws op onze website  
via deze QR-code:



## VOORWOORD

### Zweven

Het is een van de dingen die ik het meest miste in coronatijd: de fietstochten van Ede-Wageningen naar de campus en weer terug. Over de Edeseweg, Bennekom door, via de Groenestraat en de Wildekamp en dan rechtsaf langs Droevendaal. In de herfst de knisperende blaadjes van de hoge bomen langs de route. In de lente de struiken en bermen in bloei en lammetjes in de wei. Goed of slecht weer, korte broek of regenbroek: altijd feest.

Voor iemand die de chaos van Utrecht gewend is, voelt het Wageningse fietsverkeer als een veilige haven. In de Domstad moet ik uitwijken voor spookfietsers, vol in de remmen voor scooters en mensen die tijdens het fietsen videobellen (!) in plaats van opletten. Meestal gaat het goed, soms gaat het heel erg fout.

Terug naar 'veilige haven' Wageningen. Ook hier gaat het weleens fout. Ik reed een rondje met de Fietsersbond om te kijken naar de fietsveiligheid (spoiler: 'een zeventje') en hoe het beter kan (pagina 12).

Nog één keer Utrecht. In de fietsenstalling staat een gedicht dat goed bij een fietsvriendelijke campus past. Een fragment: 'Denken is fietsen zonder te zweven – en fietsen zweven zonder denken'. Lekker blijven fietsen dus.

### Luuk Zegers

redacteur student en onderwijs





## SLEUTELS

Huurders van het gloednieuwe studentcomplex Costerweg kregen zaterdag 25 maart hun kamersleutel overhandigd door Idealis. Oscar Elizondo (26), masterstudent Biotechnology, was een van hen. 'We konden de kamer niet bezichtigen van tevoren, dus iedereen was enorm benieuwd. Als Nederlandse studenten verhuizen, kunnen hun ouders helpen schilderen en sjouwen, maar internationals hebben dat voordeel niet. Gelukkig hielpen mijn vrienden mee. Zo werd de verhuizing heel gezellig.' LZ

Foto Sven Menschel

# WUR wil bachelor data science

Een werkgroep onderzoekt mogelijkheden voor een Wageningse data science-bacheloropleiding. Onderwijsdecaan Arnold Bregt: 'Intern zijn we al langer aan het nadenken over zo'n opleiding en ook vanuit de arbeidsmarkt is er vraag.' Met Bioinformatics, Geo-Information Science, Biosystems Engineering en Data Science for Food and Health zijn er al vier masteropleidingen in de richting van data science. Bregt: 'Het zou mooi zijn daar een bacheloropleiding aan te koppelen die goed voorbereidt op de masters.'

De nieuwe bachelor moet een brede opleiding worden en draagt de werktitel Data Science for Life Sciences. 'We zijn nog echt aan het begin van de rit. Eerst maakt de werkgroep een plan: hoe moet de opleiding eruit zien, wat voor soort vakken horen daarbij, wat zijn de leerdoelen? Een extern bedrijf onderzoekt of er een markt is voor de opleiding. Vervolgens kijkt het ministerie naar onze plannen en de marktanalyse. Is de opleiding onderscheidend: wat voegt onze bachelor toe aan andere data science-bachelors in Nederland? Zoals de werktitel doet vermoeden, is dat de focus op het WUR-domein: de life sciences.' Als Den Haag groen licht geeft, kan de opleiding verder worden ontwikkeld. 'September 2025 op zijn vroegst, maar 2026 is realistischer.' LZ



Foto Erik van 't Hullenaar

## WUR-kassen zijn illegaal

De gemeente Overbetuwe is niet van plan vergunning te verlenen voor twee te hoge kassen (linksonder op de foto) van WUR op Proefstation Randwijk bij de Linge. De kassen zijn een doorn in het oog van rentmeester Frans van Lynden van Landgoed Hemmen, dat pal aan de overzijde van de Linge ligt. Om de directe omgeving van het landgoed te beschermen, mag daar maximaal 3 meter hoog worden gebouwd. De kassen die er een jaar geleden door WUR werden neergezet, zijn bijna dubbel zo hoog: 5,5 meter. De afgelopen dertig jaar was er vaker strijd tussen Landgoed Hemmen en WUR over bouwhoogtes. In het bestemmingsplan is daardoor expliciet die 3 meter vastgelegd. Ook een tijdelijke vergunning, waardoor een ontheffing van de bouwhoogte mogelijk zou zijn, zit er niet in. WUR heeft nu de keuze tussen ze helemaal weghalen, een stukje verplaatsen op het terrein of tegen de beslissing in beroep gaan. *DG/Bernardo van Hal*

## Ombudspersoon: 'Het ontbreekt soms aan conflictvaardigheden'

**In het eerste jaar dat WUR een ombudspersoon had, deden 93 mensen melding van 56 situaties. In 33 keer betrof het een kwestie waarbij een interventie van de ombudspersoon passend was.**

Dat blijkt uit het eerste jaarverslag van de ombudspersoon, dat de periode beslaat tussen medio september 2021 en 1 november 2022. Een nulmeting of ander vergelijkingsmateriaal ontbreekt; de functie van (onafhankelijke) ombudspersoon, ad interim vervuld door Jacqueline Schoone, is nieuw bij WUR. Het merendeel van de meldingen ging over sociale veiligheid. Daarbij was leiderschap vaak onderdeel van het probleem, aldus het verslag. Dat haperende leiderschap – Schoone benoemde het al in een eerder interview met *Resource* – valt deels te verklaren doordat leidinggevers bij WUR onder hoge druk staan en veel ballen in de lucht moeten

houden, schrijft ze. Een andere verklaring is dat niet alle leidinggevers voldoende zijn geselecteerd of getraind op hun leiderschapskwaliteiten. Schoone beveelt daarom aan leidinggevers te laten deelnemen aan een leiderschapsprogramma.

**'Train leidinggevers in het aanspreken van medewerkers op ongewenst gedrag'**

Ook adviseert de ombudspersoon om leidinggevers te trainen in het aanspreken van medewerkers op ongewenst gedrag. 'Leidinggevers vinden dat vaak lastig. Gedragsproblemen worden vergeoelikt – iemand heeft bijvoorbeeld veel betekend voor een groep of voor een onderwijsprogramma –, men is bang

om iemand te kwetsen en het ontbreekt soms aan conflictvaardigheden. Problemen hebben daardoor te lang kunnen voortduren voordat ze werden opgelost', schrijft ze.

### Herkomst meldingen

Het merendeel van de meldingen is afkomstig van medewerkers. Slechts 16 procent van de meldingen komt van studenten, hoewel dat aandeel inmiddels toeneemt. Promovendi, volgens het verslag 'een kwetsbare groep binnen de universiteit vanwege hun afhankelijkheid van hun begeleider', nemen 9 procent van de meldingen voor hun rekening. Het merendeel van de melders (63 procent) is vrouw. Intranet meldt dat de raad van bestuur 'met belangstelling heeft kennisgenomen van het jaarverslag en de aanbevelingen ter harte neemt'. ME

# 8392

Zo veel voorkeursstemmen kreeg student International Land and Water Management Jiska Taal (20) bij de waterschapsverkiezingen van 15 maart. Genoeg voor een zetel, wat betekent dat Taal de jongste waterschapsbestuurder ooit wordt bij waterschap Vallei en Veluwe. ‘Meer dan achtduizend mensen hebben op mij gestemd. Die mensen zeggen: wij vertrouwen op jou. Nu is het aan mij om dat vertrouwen waar te maken. Een bijzonder gevoel – bijna onwerkelijk.’<sup>LZ</sup>

## Beste WUR-docent ook landelijk de beste?

**De Wageningse docent van het jaar Birgit Boogaard is een van de vier finalisten in de landelijke verkiezing van Docent van het Jaar 2023.**

De verkiezing wordt georganiseerd door het Interstedelijk Studenten Overleg (ISO) en het Comeniusnetwerk, een netwerk van docenten. De focus ligt dit jaar op het stimuleren van de ontwikkeling van studenten, meldt ISO-voorzitter Terri van der Velden. ‘Sommige docenten blijven studenten nog jaren bij, omdat ze zo veel voor een student hebben betekend! Aan die omschrijving lijkt Boogaard zeker te voldoen, afgaand op de eerdere *Resource*-reportage (in #10) over haar vak African Philosophy. De winnende docent ontvangt de eretitel Docent van het Jaar, een erefunctie in het Comeniusnetwerk en een aan onderwijs-innovatie te besteden beurs. Op 24 april valt de beslissing. ME

## ‘Beoordeling door gelijken zou goed zijn’

De medezeggenschap is kritisch op de plannen van de raad van bestuur voor de nieuwe manier van beoordelen van academici.

Het huidige stelsel gaat op de schop, waarbij naast aandacht voor vakinhoudelijke prestaties meer ruimte komt voor waardering van maatschappelijke impact, teamwork en academische dienstverlening. ‘Op zichzelf is dat goed’, zegt voorzitter van de WUR-Council Jelle Behagel, ‘maar erkennen en waarderen wordt in het plan toch weer vertaald naar een beoordelingskader. De bestaande cultuur van door hoepeltjes springen en de beste willen zijn, wordt daarmee niet doorbroken.’ Erkennen en waarderen gaat volgens Behagel over meer dan beoordelen. ‘Veel collega’s die ergens tussen PhD’er en professor zitten, voelen zich niet zo gewaardeerd door het hogere segment in de leiding. De vraag is hoe je mensen

buiten hun carrièrepad waardeert. Wat gaat de raad van bestuur buiten dit plan nog meer doen?’

### Vooraf mannen

Stevige kritiek is er op de invulling van de beoordelingscommissies. Behagel: ‘Daarin speelt hiërarchie straks nog steeds een grote rol. In de BAC’s (benoemingsadvies-

### ‘Wij willen dat de commissies een betere afspiegeling zijn van de universitaire staf’

commissies, red.) zitten nu voornamelijk oudere witte mannen, die zijn opgegroeid in het oude systeem. Die moeten straks ineens een ander beoordelingskader gaan toepassen. Zo zorg je niet voor een cultuurverandering.’ Als alternatief pleit de WUR-Council voor beoordeling door *peers* (gelijken). ‘In ieder geval als het gaat om die leden die de



Illustratie Valerie Geelen

inhoud moeten beoordelen. Dat kunnen personen zijn die al iets verder in hun carrière zijn, maar dat hoeft niet. Wij willen dat de commissies een betere afspiegeling zijn van de universitaire staf.’ Wetenschappers en docenten moeten straks minstens 70 procent van hun tijd aan onderzoek respectievelijk lesgeven besteden. ‘Dat is echt te hoog en belemmert een eventuele switch tussen carrièrepaden’, zegt Behagel. ‘Wij willen dat dit 60 procent wordt. In het huidige Education Career Path is dat ook zo. Zo iemand zou in het nieuwe systeem ineens meer les moeten geven!’<sup>RK</sup>

# Nieuw NWO-onderzoeksprogramma rond academische kansengelijkheid en inclusie

**Onderzoeksfinancier NWO steekt 1,3 miljoen euro in een nieuw onderzoeksprogramma om de kansengelijkheid en inclusie in de academische wereld te vergroten. Het behelst vier onderzoeken, waarvan de meest opvallende gaat over quota voor 'geracialiseerd academisch personeel', oftewel docenten en onderzoekers van kleur.**

Deze groep is buitengesloten in de Nederlandse academische wereld, vooral in vaste functies, aldus de projectomschrijving. Quota voor deze groep zijn daarom 'onmisbaar, zoals wetenschappelijk is aangetoond in andere contexten'. Het project wil de bouwstenen verzamelen voor grootschalige implementatie van deze quota, onder meer door inzicht te krijgen in de weerstand hiertegen in Nederland. Ook de succesvolle imple-

mentatie van quota in andere contexten is onderwerp van studie.

De andere onderzoeken uit het nieuwe NWO-programma gaan ten eerste over hoe zogenoemde normgroepen kunnen helpen de uniformiteit in de Nederlandse academische wereld te doorbreken. Ten tweede over een platform om kennis en expertise te delen rond *justice equity diversity inclusion* en de toepasbaarheid ervan binnen instellingen. En ten derde over *evidence-based* interventiestrategieën om academische instellingen inclusiever te maken.

## Snel aangevallen

Eva Siebelink, WUR's programma-manager Diversity & Inclusion, herkent de behoefte aan meer diepgaande kennis over deze onderwerpen, die volgens haar ook spelen op de Wageningse campus.

'De wetenschappelijke benadering van dit programma kan hopelijk helpen om los te komen van de heftige emoties die nu vaak de discussie over academische diversiteit en inclusie overheersen.

## 'Inzicht in waarom de gemoederen zo hoog oplopen, lijkt me heel nuttig om verder te komen'

Inzicht in waaróm de gemoederen zo hoog oplopen, lijkt me heel nuttig om verder te komen. Want nu traineert de tegenstand wezenlijke voortgang. Ik vind het een goede zaak dat NWO er nu gedegen onderzoek naar laat doen.' ME

Mensen voelen zich al heel gauw aangevallen als het gaat over de vraag waarom de Nederlandse academische wereld achterblijft qua diversiteit en of quota nou wel of niet nodig

(Advertentie)

Wageningen **in'to** Languages  
*opens up new worlds*

Wij zoeken een nieuwe collega!

**Medewerker Service Centre**  
(0,7-0,8 fte)

Ben je servicegericht en krijg je energie van het helpen van klanten? Zoek je graag zaken tot in de puntjes uit? Wil je werken in een leuk team met enthousiaste collega's? Solliciteer dan snel!




## Bsa op de schop? Liever niet, zegt studentenraad

**Onderwijsminister Dijkgraaf wil het bindend studieadvies (bsa), dat studenten verplicht om een minimumaantal studiepunten te halen in het eerste jaar, aanpassen.**

Het mentale welzijn van studenten staat onder druk en volgens minister Dijkgraaf komt dat 'onder meer doordat in het onderwijs de teugels strakker zijn aangetrokken'. Dus moet het bsa op de schop. Hoe dat eruit moet gaan zien, is nog niet duidelijk. 'Wij zijn sceptisch', zegt Maartje van den Bosch van WUR's studentenraad. 'In Rotterdam moet je 60 van de 60 studiepunten halen, hier in Wageningen 36. Dat zien wij als een realistisch studietempo.' De studentenraad schreef een brief aan de minister met het verzoek de situatie in Wageningen niet te veranderen. Afschaffing zou juist voor meer stress zorgen. Van den Bosch: 'Als je in jaar één niet genoeg punten haalt, ben je in jaar twee alleen maar bezig met achterlopen en inhalen, en zo blijf je bezig. Uitloop en de daardoor hogere studieschuld zijn slecht voor het studentenwelzijn.' LZ

Zie [resource-online.nl](https://resource-online.nl) voor de reactie van onderwijsdecaan Arnold Bregt.

## Ananasleer? Ja, als het maar op leer lijkt

**Xin Gao promoveert begin komende maand bij de leerstoelgroep Marktkunde en Consumentengedrag op een studie naar de acceptatie van nieuwe duurzame materialen in de modewereld. *Wearing Pineapple Leaves* heet zijn proefschrift, waarin hij ananasleer onder de loep neemt.**

Leer van ananasblad is een zogeheten *repurposed* materiaal, bestaand uit materiaal dat een nieuw gebruik krijgt. 'Typisch rugzakmateriaal is katoen of leer. Ananasblad wijkt daarvan af', zegt Gao. 'Dat noem ik atypisch. Ik heb onderzocht waarom consumenten iets atypisch vinden en wat voor vragen en emoties dat oproept.'

### 'Vertel bijvoorbeeld hoeveel water is bespaard'

Met een reeks proeven ont-rafelde Gao welke invloed functionaliteit, duurzaamheid en onderscheidendheid

hebben bij de keuze voor een aankoop. Proefpersonen moesten het daarbij doen met tekst, zonder plaatjes. 'Daarmee sluit je die esthetische factor uit. Als consumenten plaatjes zien, gaat persoonlijke smaak meespelen. Ik wilde juist zien welke andere factoren een rol spelen.'

### Voordelen noemen

Het werk levert drie heldere adviezen op. 'Het eerste is dat duurzame producten minstens zo goed van kwaliteit moeten zijn als conventionele producten. Anders kiezen consumenten daar niet voor. Bovendien moet je die kwaliteit ook expliciet benadrukken.' De tweede les is dat het helpt om de duurzaamheid concreet te benoemen. Dus bijvoorbeeld hoeveel water bij de productie is bespaard.' Gao adviseert ontwerpers ook om producten te maken die lijken op de conventionele producten. 'Vooral mensen die niet zoveel geven om het milieu, vinden dat belangrijk. Mensen die wel begaan zijn met het milieu, maakt het niet uit of het product er conventioneel uitziet.' RK



Foto WBVR

## Twee werkende vogelgriepvaccins, en nu?

Groot nieuws in heel Europa: Wageningen Bioveterinary Research (WBVR) stelde vast dat twee vaccins onder lab-omstandigheden goed beschermen tegen vogelgriep en verspreiding stoppen. Wat betekent dit wel en niet voor de 100 miljoen kippen in Nederland en pandemische dreiging?

De Europese pluimveesector wacht met smart op vogelgriepvaccins. Zeker nu vaccineren tegen vogelgriep sinds 12 maart mag in Europa. Daarbij zijn wel strikte surveillancemaatregelen verplicht. Na vaccinatie moeten elke week tests worden gedaan en iedere vier weken moet een dierenarts op bezoek komen. Compleet onuitvoerbaar, noemt de Utrechtse hoogleraar pluimvee-gezondheidszorg Sjaak de Wit die regels in *Een Vandaag*. 'Daarvoor zijn niet genoeg dierenartsen beschikbaar.'

Er volgt deze zomer een veldproef met de twee vaccins op een commerciële pluimveehouderij. Daar werken vaccins soms minder goed. Betrokken onderzoeker Evelien Germeraad: 'In een grote stal worden kippen meer geconfronteerd met factoren die hun gezondheid en weerbaarheid kunnen beïnvloeden. Zoals de aanwezigheid van bepaalde ziekteverwekkers en de toediening van andere vaccins.'

### Honderden miljoenen vaccins

Zou er ook jaarlijks een update voor het vaccin nodig zijn, zoals bij de menselijke griepvaccinatie? In eerste instantie niet, zegt Germeraad. 'Beide zogeheten HVT-H5-vaccins bieden een brede bescherming tegen verschillende influenzavirusstammen van het subtype H5. Mocht het H7-subtype virus Nederland binnenkomen, dan is wel een ander vaccin nodig.' In Nederland zijn steeds zo'n 100 miljoen kippen, jaarlijks zijn dus enkele honderden miljoenen vaccins nodig als het vaccin op de markt komt. Het is nog niet te zeggen hoeveel dat kost. Het vergassen van zo'n 6 miljoen stuks pluimvee kostte in 2022 ruim 44 miljoen euro.

Als de vaccins ook in de stal werken, worden ze alleen in de commerciële pluimveehouderij gebruikt. In de natuur, waar wilde vogels en ook zoogdieren zoals dolfinen er inmiddels mee worden besmet, blijft het virus aanwezig. RL

## [ Falen & Opstaan ]

**Een mislukte proef, een afgewezen artikel: in de wetenschap wordt het al gauw bestempeld als falen. En erover praten? Dacht het niet. In de rubriek 'Falen en opstaan' doen collega's dat wel. Want falen is nuttig. Dit keer Leo Nagelkerke, universitair docent en senior onderzoeker bij de leerstoelgroep Aquacultuur en Visserij.**

Tekst Milou van der Horst • Illustratie Stijn Schreven

'De arbeidsmarkt was dramatisch toen ik in de jaren '90 afstudeerde. Gelukkig kon ik promoveren. Tegelijk kwamen collega's als academische nomaden in een carrousel van tijdelijke banen in het buitenland terecht, waardoor ze belangrijke beslissingen als kinderen krijgen uitstelden. Die onzekerheid wilden mijn vrouw en ik absoluut niet. Ook wilde ik in hetzelfde vakgebied blijven, dus zocht ik een baan in het bedrijfsleven.

**'Ik meldde me steeds vaker ziek en dat is niks voor mij'**

Ik werd aangenomen bij een adviesbureau, waar ik verschrikkelijk ongelukkig werd. Ik voelde me opgejaagd door de korte projecten met enorme commerciële druk. Net wanneer het interessant werd, moest ik door. Goed was goed genoeg – dat past niet bij me.

Ik kreeg hoofdpijn, ging hyperventileren, kreeg andere vage kwaaltjes. Ik meldde me steeds vaker ziek en dat is niks voor mij. Toch waren ze tevreden over mijn werk en ik kreeg een vast contract. Dat gaf rust, want we

kregen een kindje en wilden een hypotheek afsluiten.

Toen vroeg een oud-docent of ik een postdoc-project wilde afmaken voor anderhalf jaar. Ik nam een oudere collega in vertrouwen en die vroeg: 'Wat houd je tegen?' Dat was enkel de angst voor de onzekerheid van tijdelijke contracten. Hij zei: 'Angst is een slechte drijfveer. Doe wat je hart je ingeeft.' Heel *cheesy* eigenlijk, maar dat werden mijn twee levenslessen.

Ik accepteerde de baan en ben vanaf het begin open geweest over mijn zorgen en wensen. Ik deed mijn werk zo goed mogelijk in de hoop dat ze me wilden houden. Dat wilden ze en ik kreeg zelfs een vast contract. Door die oud-collega leerde ik dat je sneller advies aanneemt van buitenstaanders. Wanneer ik nu vastloop zoek ik die op. Naast vertrouwen op je intuïtie en open zijn over je wensen en behoeften, probeer ik ook dat aan mijn studenten te leren. Ik heb de mooiste baan die er is.'



## Praktijkscholen als proeftuin voor gezond gedrag

**Jongeren verleiden tot gezond gedrag is moeilijk. Hebben ze een licht verstandelijke beperking, dan is dat extra moeilijk. Met leerlingen, docenten en hopelijk ook ouders gaat het onderzoeksteam van WUR-gezondheidswetenschapper Kirsten Verkooijen met 1,4 miljoen NWO-subsidie aan de slag op vier praktijkscholen.**

Vier promovendi van WUR, TU Eindhoven en Universiteit Utrecht gaan in het project Healthy LIFestyle for low liTerate teenagers (LIFTS) in september samen met de scholieren uitproberen hoe zij met bijvoorbeeld stappentellers en challenges te verleiden zijn tot meer bewegen en gezonder eten. Ook mentale gezondheid is een pijler. Mogelijk kunnen bijvoorbeeld bestaande mindfulness-apps in aangepaste vorm daaraan bijdragen. Eerst bespreken de onderzoekers met onder andere leerlingen, docenten, GGD-adviseurs en ouders welke wensen en behoeften er zijn, zegt projectleider Kirsten Verkooijen, universitair hoofddocent bij de leerstoelgroep Gezondheid en Maatschappij. 'Worden kinderen bijvoorbeeld vaak met de auto naar school gebracht, moeten we ze uitdagen fietsend of lopend te komen?'

### Uitdaging: ouders betrekken

Verkooijen is gespecialiseerd in gezondheidsbevordering bij kwetsbare groepen. 'Een van de grootste uitdagingen wordt om ouders bij het project te betrekken. Zo'n 30 procent van de ouders heeft zelf ook een licht verstandelijke beperking. Ze hebben niet zo'n goed netwerk, niet de gewoonte om naar sportclubs te gaan of met gezond eten bezig te zijn. Traditionele gezondheidsvoorlichting komt bij hen minder goed aan.'

Bestaande gezondheidslesprogramma's zijn ongeschikt voor praktijkscholen. Over vijf jaar hoopt Verkooijen een programma klaar te hebben dat daar gemakkelijk in is te passen. 'De sectorraad van praktijkscholen is ook betrokken, net als bijvoorbeeld Stichting Special Heroes. Zij vinden het belangrijk en zullen zich als wij klaar zijn hard maken voor het toepassen van onze resultaten.' RL





# THE FACTS

## DE FOSSIELE BANDEN VAN WUR

WUR doet vrijwel geen zaken met de fossiele industrie, beweert bestuursvoorzitter Sjoukje Heimovaara. *Resource* checkt: The Facts. WUR wil de samenwerking met de fossiele industrie niet zomaar verbreken. Die kan namelijk onderdeel zijn van een noodzakelijke transitie naar een post-fossiele samenleving, is de redenering. Oftewel, we moeten het kind niet met het badwater weggoaien. Maar hoe groot is dat 'kind'?

### Bewering

De samenwerking van WUR met de fossiele industrie beslaat 'substantieel minder dan 0,1 procent van alle omzet' (bestuursvoorzitter Sjoukje Heimovaara eerder in *Resource*).

### Feiten

Waar komt dat percentage vandaan, vroeg een aantal lezers aan *Resource*, is dat te checken? Wie wil weten hoeveel WUR-onderzoek wordt gefinancierd door bedrijven uit de olie-, kolen- of gasector heeft niks aan de officiële jaarverslagen. Die zeggen wel hoeveel privaat geld er binnenstroomt, maar niet van wie. Bij Wageningen University gaat het (in 2020) om 3,5 procent van de omzet, bij Wageningen Research om 17 procent. WU noemt weliswaar enkele financiers, maar geeft geen bedrag per bedrijf. WR laat helemaal in het midden wie de opdrachtgevers zijn.

Jaarverslagen brengen het antwoord dus niet dichterbij. Dat doet het stuk *Samenwerkingsprojecten WUR met de fossiele energiesector* wel. Het document werd door WUR opgesteld na vragen van de pers, waaronder *Resource*. Het stuk somt negen projecten op die het afgelopen jaar zijn uitgevoerd (of nog lopen) en noemt de samenwerkingspartner en de financier.

In de meeste gevallen gaat het om 'klein bier', projectjes waar nog niet eens een ton in omgaat. Een bureaustudie voor Shell bijvoorbeeld naar biobased polymeren voor bioplastics. Of onderzoek voor de Gasunie naar de microbiële afbraak van in de grond opgeslagen waterstofgas. Iets meer dan een ton stak aardoliemaatschappij NAM in de effecten van gaswinning op de ontwikkeling van de vegetatie op Ameland.

Bij vijf van de negen projecten is Shell betrokken. Een belangrijke disclaimer bij dit lijstje is dat het door WUR zelf is gemaakt, niet te controleren valt en mogelijk ook niet compleet is. 'Mocht je een project missen, laat het ons dan weten!' sluit het stuk monter af. Want: 'Wageningen University & Research vindt transparantie en *corporate social responsibility* belangrijk.'

Met de negen projecten is bij elkaar opgeteld 7,2 miljoen euro gemoeid. Op de totale omzet van WUR is dat 1 procent. Daarbij

de kanttekening dat twee grotere projecten over meerdere jaren lopen en dus de baten ook. Het geleverde lijstje is bovendien niet compleet. Zo staat bijvoorbeeld een door Shell gesponsorde buitengewoon hoogleraar er niet bij.<sup>RK</sup>

### De conclusie

Dat de projecten met de fossiele industrie maar een klein onderdeel zijn van de jaaromzet klopt. Of dat 'substantieel minder is dan 0,1 procent van alle omzet' valt niet te controleren.

### Naschrift

Geconfronteerd met de berekening van *Resource*, zijn de projecten nogmaals nagelopen. Daarbij kwam een fout aan het licht. Het grootste project (6 miljoen euro) blijkt bij nader inzien een factor 21 lager te zijn. Een foutje van de WUR-rekenmeesters, dat inmiddels online is hersteld. De samenwerking met de fossiele industrie bedraagt hierdoor minder dan 0,08 procent van de omzet. En dat is iets minder dan 0,1 procent.

# Detectie zieke koe via pasfoto's

**Net als bij mensen spreekt een koeiengezicht boekdelen. Kun je die 'boekdelen' ook lezen? Kun je ziekte aflezen aan kenmerken van het koeiengezicht? En kun je die vaardigheid een computer aanleren? Ja, blijkt uit onderzoek dat Ronald Petie samen met studenten van de hogeschool HAS en Avans uit Den Bosch uitvoerde.**

Als *proof-of-principle* werd de gevreesde koeienziekte mond-en-klauwzeer (mzk) genomen. Wageningen Bioveterinary Research, waar Petie werkt, doet onderzoek naar de effectiviteit van vaccins tegen mzk. Van koeien (vaarzen) uit die proeven nam Petie voor en tijdens de infectie meerdere foto's van hun gezicht. De studenten gingen met dat materiaal aan de slag.

Zij scoorden de foto's op negen geselecteerde kenmerken, uiteenlopend van tranende ogen, snotteren en kwijlen tot stand van de oren en wondjes of huidafwijkingen. Vervolgens werd de computer getraind om deze signalen uit een foto op te pikken en een waarde toe te kennen.

Na wat rekenwerk leidde dat tot een eindoordeel: ziek of niet.

## Vroeg erbij

Zo goed als de mens is de computer niet. Maar het programma komt wel dicht in de buurt, zegt Petie. De computer pikt er 94 van de 100 zieke koeien uit. 'Voor het volgen van trends is dat voldoende. Je mist dan weliswaar een deel van de gevallen, maar veranderingen in ziekteverschijnselen meet je wel. Voor een *early-warnings* systeem in onze proeven is dat bruikbaar.'

Het programma staat volgens de onderzoeker nog in de kinderschoenen. Verbeteringen zijn bijvoorbeeld mogelijk door meer indicatoren toe te voegen die

duiden op ziekte. Naast foto's kunnen ook bewegende beelden worden gebruikt. Een directe toepassing op de boerderij is voornamelijk toekomstmuziek. <sup>RK</sup>

(Advertentie)

**lira fonds**

**Ben jij wetenschapper en wil je over jouw onderzoek een Nederlandstalig publieksboek schrijven?**

Dien dan uiterlijk 30 juni 2023 een aanvraag in voor een Lira Fonds-beurs van €37.500.

[www.lirafonds.nl](http://www.lirafonds.nl)

## DE STELLING

Promovendi lichten de meest prikkelende stelling uit hun proefschrift toe. Dit keer **Chunzhe Lu**, die 17 maart promoveerde bij Bioprocestechnologie. Hij onderzocht mogelijkheden om *Pseudomonas*-bacteriën in te zetten als duurzame celfabriekjes.



'Als je verwachtingen naar beneden bijstelt, wordt het leven veel makkelijker'

'Net als de meeste promovendi deed ik een cursus tijd- en projectmanagement. Maar ik ontdekte dat verwachtingsmanagement ook heel belangrijk is. Toen ik begon als promovendus verwachtte ik dat ik snel vooruitgang zou boeken. Dat viel tegen. Het was niemand's schuld, het had gewoon meer tijd nodig. In eerste instantie maakte me dat angstig en ik begon aan mezelf te twijfelen. Tot ik inzag dat mijn verwachtingen te hoog waren. Je hebt twee werelden: de echte wereld en de verwachte wereld. Daartussen zit een kloof. Als je daar niets mee doet, kan dat grote invloed hebben op hoe je je voelt. Ik zag dat bij sommige studenten die ik begeleidde: hun blijdschap over

een beoordeling hing af van welk cijfer ze hadden verwacht.

Behalve met je eigen verwachtingen, heb je ook te maken met die van anderen. Nou ja, eigenlijk soms nog meer met de verwachtingen die je verwacht dat anderen hebben. Mijn ouders en supervisors bijvoorbeeld, legden geen druk op mij. Maar ik wilde ze toch blij en trots maken. Zo kun je jezelf onnodige druk opleggen. Het is beter om gewoon jezelf te zijn en na te gaan of je eigen verwachtingen reëel zijn. In mijn nieuwe baan als postdoc in Groningen komt dat helemaal goed: ik werk daar in een iets ander vakgebied en houd er dus rekening mee dat het tijd kost om daarmee vertrouwd te raken.' <sup>RL</sup>

## Vogeltaal

Het voorjaar barst los! Wij fietsten vanuit Wageningen naar de Binnenveldse Hooilanden, waar de kieviten ons al om de oren buitelden en de wulpen hun jubelzang over ons uitstortten. We zagen een stuk of vijf fotografen met lenzen zo groot als mijn arm op een kluitje staan. Dan weet je dat daar iets bijzonders te zien is. Het bleek om een waterral te gaan, een schaarse broedvogel. Volgens de vogelaars leek hij op het waterhoen, maar dan kleiner, hoewel niet zo klein als het klein waterhoen, laat staan zo klein als het kleinst waterhoen. Wacht even.

**'Ik stel vast dat de huidige vogelnamen gemakzuchtig, kwetsend en nodeloos ingewikkeld zijn'**

slechts zo groot als een mus. 'Je hebt ook nog de middelste bonte specht', zei mijn man, die zulke dingen weet. Ik moest denken aan de oude Romeinen, die hun kinderen voor het gemak Primus, Secundus, Tertius, enzovoorts nummerden.

Welk dier heet er nu 'kleinst'? En wat als er nog eens een kleiner hoentje gevonden wordt?

Ook zagen we een kleine bonte specht. Die is net zo bont als een grote bonte specht, alleen is hij



**Sjoukje Osinga**

Wij waren geluksvogels, want we zagen ook nog twee baardmannetjes. Nou ja, het waren vrouwtjes. Baardmannetjesvrouwtjes? Baardvrouwtjes?

Ook zagen we volgens mijn man een soepgans. Pardon? Inderdaad, Sovon heeft er gewoon een pagina over: *Anser anser forma domestica - Soepgans*. Het gaat om afstammelingen van ontsnapte tamme ganzen. In Suriname heb je marrons, afstammelingen van ontsnapte tot-slaaf-gemaakten. Marron is een geuzennaam, wat niet bepaald geldt voor soepgans, het arme dier.

Ik vertelde eens aan collega's dat ik een wikel had gezien. Een wat? Ik kwam erachter dat alleen Friezen het woord wikel gebruiken en dat Nederlanders deze vogel een torenvalk noemen. Tenminste als het een rode wikel is, want een blauwe wikel is een boomvalk. Voor mijn niet-Nederlandstalige collega zocht ik de Engelse vertaling op: kestrel. Althans, dat is de torenvalk, want de boomvalk is een hobby (ja, echt). Ingewikkeld! Maar om nu voortaan alleen nog Latijnse vogelaanduidingen te gebruiken, gaat ook wat ver misschien.

Ik stel vast dat de huidige vogelnamen niet-schaalbaar, gemakzuchtig, niet-inclusief, kwetsend, nodeloos ingewikkeld en slecht te vertalen zijn. Dit kan zo niet langer.

Sjoukje Osinga (55) is universitair docent bij Information Technology. Ze zingt alt in het Wageningse kamerkoor Musica Vocale, heeft drie studerende zoons en kijkt graag met haar man vogels in de Binnenveldse Hooilanden.

Fietsersbond neemt proef op de som

# HOE FIETSVEILIG IS DE CAMPUS?

Een fietser werd eind februari op de campus bij Orion aangereden door een bus. Dat roept de vraag op: hoe verkeersveilig is de campus eigenlijk voor fietsers? Op uitnodiging van *Resource* trapte de Fietsersbond een rondje mee over de campus.

Foto's Guy Ackermans

**N**iets zo vervelend als onnodige paaltjes, zegt Leo van den Berg, kernlid van Fietsersbond Wageningen en voormalig onderzoeker stad-land bij Alterra. 'Er gebeuren zo veel ongelukken met fietsers die tegen paaltjes aanrijden. Alleen komt dat niet in het nieuws.' Hij wijst naar een paaltje in de buurt van de oversteek tussen Atlas en Gaia/Lumen, langs het fietspad aan de Droevendaalsesteeg. 'Als je even niet oplet, fiets je er zó tegenaan. Dit paaltje is volkomen nutteloos. Haal het gewoon weg.' Samen met *Resource* fietst Van den Berg een rondje over de campus om kritisch te kijken naar de verkeersveiligheid. Hij heeft genoeg op te merken als het gaat om de inrichting van het WUR-terrein. Bij diezelfde oversteek bijvoorbeeld: 'Hier zijn haaiantanden voor de fietsers en een zebepad voor wandelaars. De auto's hebben voorrang op fietsers maar niet op wandelaars. Dat is toch bizar? Eigenlijk moet je op de hele campus zeggen: fietsers en wandelaars hebben

voorrang op auto's. Maar nu is dat op de ene plek wel en op de andere niet.' Verderop in de Droevendaalsesteeg, ter hoogte van Helix: 'Kijk, dit fietspad van de Mansholtlaan tot hier is een 'hoofd-route': als fietser heb je overal voorrang. Maar hier bij Helix houdt dat opeens op, zonder dat dat duidelijk wordt aangegeven. Dat is verwarrend.'

## Waarschuwingslichten

Van den Berg zet koers richting Bronland, naar het kruispunt achter Orion, waar de bus, auto's, fietsers en wandelaars elkaar ontmoeten. Op deze plek werd op 28 februari een 22-jarige vrouw aangereden door

een bus. Ze overleefde de aanrijding maar was wel gewond, schreef *De Gelderlander*. 'In principe is het een overzichtelijke situatie', zegt Van den Berg. 'Je ziet de bus goed aankomen. Aan de andere kant: bussen worden steeds stiller. Als je in gesprek bent of niet goed oplet, kun je de pineut zijn.' Van den Berg ziet twee manieren om de verkeersveiligheid van dit kruispunt te



Tekst Luuk Zegers



Ambulance op de busbaan ter hoogte van Campus Plaza.



Bij de busbaanoversteek bij Campus Plaza staan waarschuwingslampen. Die zouden bij elke busbaanoversteek moeten staan, vindt Leo van den Berg van de Fietzersbond.

## 'BEST EEN LULLIG BAANTJE, MAAR WEL BELANGRIJK'

verbeteren. 'Je kunt de snelheid van de bus beperken. Nu mag die nog vijftig kilometer per uur. Soms krijg je de indruk dat ze aardig scheuren en bij deze oversteek zijn ze net op volle snelheid.' De provincie, die de busbaan in beheer heeft, gaat dat niet doen, verwacht hij. 'Dan krijgen ze ruzie met de busmaatschappij.' De tweede mogelijkheid: waarschuwingslichten die knipperen als de bus eraan komt. 'Het liefst met geluid erbij, hard genoeg om

gewaarschuwd te worden maar niet zo hard dat je er last van hebt in Orion. En zet die gelijk bij elke kruising met de busbaan.'

### Klaar-over

We stappen weer op en fietsen westwaarts op het fietspad langs Bronland. Ter hoogte van Campus Plaza - waar wel waarschuwingslampen voor de bus staan - slaan we rechtsaf op de Bornsesteeg en snel weer linksaf, voor Impulse langs,

parallel aan het Akkermaalse bos richting Aurora. 'Daar is een supergevaarlijke oversteekplaats', zegt Van den Berg. 'Ze hebben zelfs een student in dienst om fietsers tegen te houden als er een bus aan komt.'

Eenmaal aangekomen bij het kruispunt is student Jasper de Graaf aan het werk als verkeersregelaar. 'Best een lullig baantje, maar wel belangrijk', zegt De





De oversteek bij Aurora is de gevaarlijkste oversteekplaats van de campus, zegt Jasper de Graaf. Hij en andere studenten werken hier als verkeersregelaar.

Graaf. 'Er zijn al een paar bijna-ongelukken gebeurd. Het fietspad loopt schuin af naar beneden en je hebt als fietser niet altijd goed zicht. Fietzers remmen hier vaak te laat en bussen maken hier juist extra vaart. Ik heb een keer het stuur van een fietser moeten vastgrijpen om 'm net op tijd tegen te houden. Gelukkig zijn de meeste mensen die hier langsfietsen het inmiddels wel gewend, maar periode 1 van volgend jaar is het weer opletten geblazen.'

### Dassenbos

De Fietzersbond is cynisch over de oversteekplaats bij Aurora, vertelt Van den Berg. 'Bij de hoofdingang van Aurora - 50 meter terug - was vroeger een prima oversteekplaats die een stuk veiliger was dan de huidige, maar die is dichtgegooid.' WUR wil het fietspad langs Aurora ten noorden van de busbaan doortrekken tot de Mondriaanlaan, maar ligt in de clinch met landschapsvereniging Mooi Wageningen vanwege de kap van

veertien bomen uit het Dassenbos die op de plek stonden waar het fietspad moet komen. De provincie Gelderland heeft verordonneerd dat die bomen moeten worden gecompenseerd, maar of dat op dezelfde plek moet gebeuren is nog niet duidelijk. Van den Berg: 'Door hier met opzet een onveilige situatie te creëren wil WUR de politiek onder druk zetten. Zo hopen ze dat het fietspad er sneller komt.\* Het was bovendien niet nodig om illegaal bomen te kappen voor

dat fietspad; je kunt er bijvoorbeeld ook een 'auto-te-gast-sstraat' van maken.'

### Hekjes

Even later fietst Van den Berg de campus af richting de Nijenoord Allee ter hoogte van Hoeverstein. Bij die oversteekplaats naast de campus kwam in januari een 18-jarige student om het leven door een aanrijding. 'Vroeger stonden hier hekjes waar je je als fietser doorheen moest friemelen. Voor de doorstroom zijn die weggehaald; daar hebben wij als Fietzersbond aan meegeholpen zodat dit kruispunt aantrekkelijker werd voor fietsers. Maar de keerzijde blijkt dat de

## 'SOMS KRIJG JE DE INDRUK DAT ZE AARDIG SCHEUREN BIJ DEZE OVERSTEEK'

## 'OP DE ENE PLEK WEL VOORRANG EN OP DE ANDERE NIET, DAT IS VERWARREND'

situatie een stuk gevaarlijker is geworden, want je wordt niet meer gedwongen om af te remmen.'

Er moet iets gebeuren om de situatie veiliger te maken, zegt Van den Berg. In het plan Beter Bereikbaar Wageningen van de provincie Gelderland (dat voor een vlottere doorstroming moet zorgen van het verkeer op de Nijenoord Allee en de Mansholtlaan, red.) worden bij het kruispunt van het dodelijke ongeluk verkeerslichten geplaatst. 'De uitvoering van dat project begint in 2024', zegt Van den Berg. 'Als Fietsersbond zeggen we: bestel die stoplichten nu alvast en zet ze neer. Als je dan over twee jaar met het project aan de slag gaat, kun je ze weer verplaatsen. Maar dan is het nu vast veiliger.'

Ten slotte de campusentree vanaf de rotonde op de Mansholtlaan. 'In principe is dat superveilig', zegt Van den

### WUR: 'Campus is in principe verkeersveilig'

Lex Roders van het facilitair bedrijf houdt zich bezig met de infrastructuur van de campus. 'De campus is een bijzondere omgeving: het gebied is grotendeels eigendom van WUR maar wel publiek toegankelijk. Dat betekent dat er naast 13.000 studenten en 7.000 medewerkers ook andere mensen gebruik maken van de wegen, wandel- en fietspaden en het openbaar vervoer op de campus. We monitoren de infrastructuur en zijn continu bezig om het veiliger te maken.' Lastig zijn de punten waar meerdere verkeersstromen samenkomen, zegt Roders. Een van die plekken is de oversteekplaats bij Aurora, waar het zicht op de busbaan voor fietsers slecht is. Voor de veiligheid staan daar nu klaarovers. 'Uiteindelijk willen we daar een fietspad aanleggen ten noorden van de busbaan. Als die er straks ligt, is de situatie veiliger. Bovendien bevinden fietsers zich dan gelijk aan de goede kant van de busbaan.'

In principe is de campus een verkeersveilige omgeving, zegt Roders. 'Maar ook in een verkeersveilig gebied komen helaas weleens ongelukken voor. Gelukkig gebeurt het niet vaak. Als mensen onveilige situaties ervaren en dit melden of er gebeurt een ongeluk zoals onlangs, bekijken we de verkeerssituatie opnieuw. Dan onderzoeken we of er aanpassingen nodig zijn, en zo ja, welke.' Het ongeluk op de busbaan bij Orion kwam als een verrassing, zegt Roders. 'Toevallig is dit kruispunt vorig jaar aangepast. Er zijn toen onder meer aparte oversteekplaatsen gemaakt voor fietsers en voetgangers. Ook hebben we haaiantanden en een zebepad aangebracht om meer duidelijkheid te verschaffen over de voorrangssituatie. Afgaande op het artikel uit *De Gelderlander* is de fietser aangereden door de bus op de busbaan. De bus heeft op de campus altijd voorrang, dat wordt duidelijk aangegeven met borden en haaiantanden. Je hebt op dat kruispunt ook goed zicht op de busbaan. Het gaat nagenoeg altijd goed. Elke dag komen er duizenden fietsers langs en dit is de eerste keer dat ik daar een ongeluk meemaak.'

Berg. 'Iedereen wordt gedwongen om langzaam te rijden. Je moet als fietser de automobilist goed in de ogen kijken, aangeven dat je staat te wachten en hopen dat ze wuiven zo van 'ga maar'. Het is veilig en je communiceert met andere bestuurders. Van mij mag die rotonde altijd blijven.' In het plan van Beter Bereikbaar Wageningen wordt de

rotonde echter vervangen door stoplichten vanwege de verbreding van de Mansholtlaan. WUR en de gemeente overwegen om op termijn een wandel- en fietstunnel onder de weg te leggen.

### Eindrapport

Tijd voor het eindrapport. Welk cijfer krijgt de campus voor verkeersveiligheid? 'Een zeventje', zegt Van den Berg. Hij somt de belangrijkste verbeterpunten nog één keer op. 'Zet waarschuwingslichten met geluid bij elke busbaanoversteek. Verander auto-wegen in fietsstraten waar auto's te gast zijn, dan heb je ook minder asfalt nodig. Dwing auto's om langzaam te rijden. Creer duidelijkheid door fietsers en voetgangers altijd voorrang op de auto te geven.' En ten slotte: 'Zo min mogelijk paaltjes.'

*\* In reactie op Van den Bergs uitspraak zegt het Facilitair Bedrijf dat WUR ook niet blij is met de ontstane situatie rondom het fietspad. Woordvoerder Inge Buitink: 'Een veilige campus is heel belangrijk. Binnen de huidige mogelijkheden doet WUR er alles aan om de veiligheid op dit kruispunt te waarborgen. Onder meer door het inzetten van verkeersregelaars gedurende spitstijden. Suggesties om de verkeersveiligheid op de campus verder te verbeteren zijn altijd welkom. ■*



Een bus nadert de busbaanoversteek achter Orion, waar eind februari een 22-jarige fietser werd aangereden door een lijnbus.



## VAN VOLENDAM TOT KENIA

De catwalk tijdens One World Week was voor de verandering niet een podium om de nieuwste mode te showen, maar juist om traditionele kleding te laten zien uit verschillende landen. Op de foto Linda Juma, masterstudent Climate Studies uit Kenia, gekleed in een traditionele shuka en kralen van de Maasai. De rode kleur zou wilde dieren afschrikken. Tijdens de catwalk-show werd kleding getoond uit onder andere India, Nigeria, China, Mexico, Liberia en het Nederlandse Volendam. [CJ](#)





# Plastic groeit vanzelf weer aan

Bouwmaterialen, autobanden en laptoponderdelen. Ze bevatten allemaal hard plastic. Ontzettend handig, maar nauwelijks af te breken. Een nieuw soort hard plastic dat onderzoeker Sybren Schoustra maakt, is wel te recyclen en is bovendien zelfhelend. 'Ik gooide de chemicaliën bij elkaar en het was direct raak.'

Tekst Nicole van 't Wout Hofland

**M**et een schaar knipt Schoustra een rubberachtig stukje donkerrood plastic doormidden. Als een goochelaar laat hij zijn publiek zien dat het echt twee losse stukken zijn, waarna hij de delen weer tegen elkaar aan duwt. Enkele minuten later vormen de twee stukken weer een geheel. Begin maart promoveerde Schoustra op dit nieuwe, recyclebare plastic. 'Als je goed kijkt, zie je nog steeds de lijn waar ik het plastic heb geknipt', zegt de onderzoeker, terwijl hij naar het kleine stukje plastic wijst. Over 24 uur is daar nauwelijks meer wat van te zien. En dit is slechts een van zijn ontwerpen. 'Door ingrediënten te verwisselen, maken we het plastic zachter of juist harder, elastischer of buigbaar', zegt Schoustra.

Het stukje plastic ziet er doodgewoon uit, maar op moleculair niveau gebeurt er iets bijzonders. De kleinste bouwstenen in bestaand plastic vormen lange ketens, in vorm gehouden door stevige dwarsverbindingen. 'Dat kun je vergelijken met het geknoopte net van een voetbalgoal', zegt Schoustra. In bestaand plastic zijn die knopen permanent, maar bij Schoustra's plastic niet.

'We kunnen die dwarsverbindingen loskoppelen en opnieuw leggen.' Dat laatste doet het plastic helemaal uit zichzelf. Zo groeit een kapot stukje plastic weer aan elkaar. De flexibele voetbalnetjes, door organisch chemici vitrimeren genoemd, bestaan al sinds 2011. 'Die zijn vooral beschreven in de literatuur, maar er bestond ook al een prototype', vertelt Schoustra. Vitrimeren komen, net als bestaand plastic, voor in alle soorten en maten. 'Ik richtte me tijdens mijn promotieonderzoek op één type en dat wilde ik met kleine aanpassingen nieuwe eigenschappen meegeven.'

## Direct raak

Het waren ambitieuze plannen. Schoustra begon vier jaar geleden met lege handen, maar met een hoofd vol ideeën. 'Molecuulstructuren van vitrimeren die in de literatuur waren beschreven, combineerde ik met mijn eigen ideeën.' Als organisch chemicus denkt hij in molecuulstructuren. 'Aan de structuur zie ik direct welke eigenschappen het materiaal heeft en hoe het werkt. Zo zag ik ook de molecuulstructuren van het plastic in mijn hoofd.'

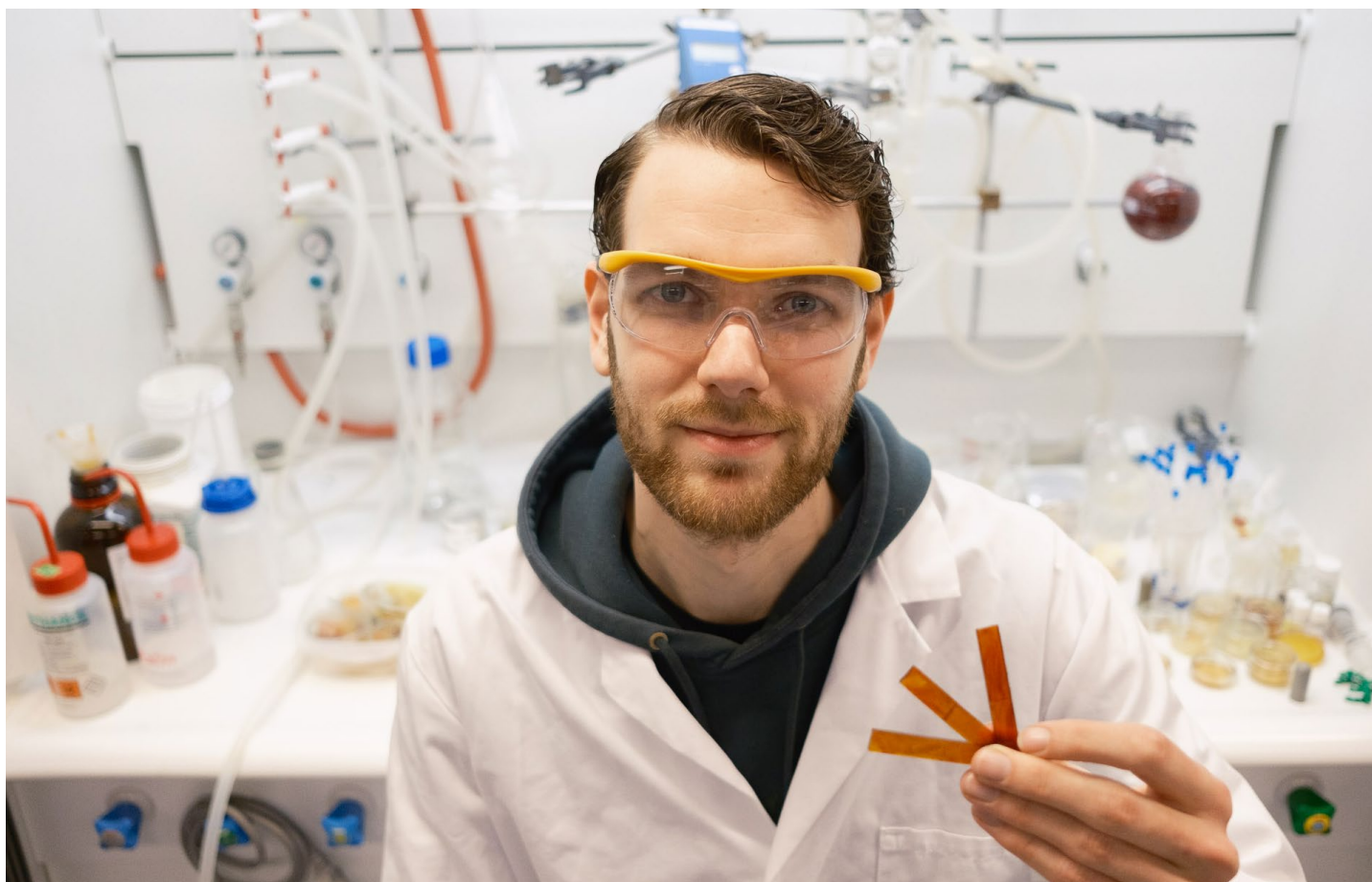
Met dat beeld liep de promovendus een half jaar na de start van zijn onderzoek het lab in en mengde hij vier chemicaliën om het plastic dat hij voor zich zag, te materialiseren. 'Het was direct raak.' Zelfs nu, zo'n drieënhalve jaar later, is Schoustra nog steeds stomverbaasd. 'Het plastic vormde uit zichzelf zonder dat ik warmte, druk

---

'Het was een combinatie van geluk, hard werk en veel mogelijkheden'

---

'Ik zag de molecuulstructuren van het plastic in mijn hoofd'



Onderzoeker Sybren Schoustra met het door hem uitgevonden zelfhelende plastic • Foto Guy Ackermans

of een andere vorm van additieven hoefde te gebruiken.’ Die eerste versie gebruikte hij als uitgangspunt. ‘Ik bedacht trucjes om het plastic bijvoorbeeld elastischer of flexibeler te maken, bijvoorbeeld door één ingrediënt te vervangen.’

Nu, aan het einde van zijn promotietraject, heeft Schoustra een doos vol ingrediënten. ‘Ik noem het wel eens mijn legodoos: met een handjevol bouwstenen maak ik steeds nieuwe producten.’ De ene keer maakt hij plastic dat vervormbaar is bij kamertemperatuur, de volgende keer blijft het plastic stevig tot 150 graden Celsius. Dat laatste is handig voor plastic dat blootgesteld wordt aan warmte, zoals auto-onderdelen. ‘De vorm van het moleculair netwerk bepaalt tot welke temperatuur het plastic stevig blijft.’ Schoustra verwijst weer naar het net van de voetbalgoal: ‘Veel knoopjes geven stevig materiaal. Minder knoopjes geeft het plastic flexibiliteit.’

In de toekomst zou het nieuwe plastic kunnen helpen bij het terugdringen van de hoeveelheid plastic afval. ‘Dat wordt nu verbrand en buiten Europa soms zelfs begraven’, vertelt Schoustra. Met wat warmte kun je het Wageningse plastic in een nieuwe vorm drukken en hergebruiken. Bovendien zijn scheurtjes of kleine beschadigingen

in bijvoorbeeld autobanden of schoenen geen reden meer om het plastic te vervangen. Maar zo ver is het nog niet, waarschuwt Schoustra. ‘In het lab ziet het er mooi uit en werkt het zoals we willen, maar we moeten onderzoeken of het materiaal zich hetzelfde gedraagt als we het inbouwen, bijvoorbeeld in auto’s.’

### Ideeën te over

Terugkijkend op de afgelopen vier jaar moet Schoustra erkennen dat het onderzoek soepel verlopen is. ‘Het was een combinatie van geluk, hard werk en veel mogelijkheden. En ik had ook altijd gekke ideeën en vrijdagmiddagexperimenten. Dan zeiden mijn collega’s: Sybren heeft weer een idee, hoor. En als het niet werkte, lag het volgende idee alweer klaar.’ De komende tijd neemt Schoustra pauze van de wetenschap. ‘Dit is het moment om spontaan te zijn. Volgende maand verhuis ik naar Zweden en dan zie ik wel waar het leven me brengt.’ Dat betekent niet dat Schoustra voorgoed afscheid neemt van zijn labjas. ‘Ik zie mezelf in de toekomst creativiteit en wetenschap combineren om de wereld beter te maken.’ ■

*Sybren Schoustra promoveerde op 7 maart bij de Leerstoelgroep Organische Chemie onder begeleiding van Maarten Smulders en Han Zuilhof.*

# Mien Visser onder professoren

Van Mien Visser, de eerste vrouwelijke hoogleraar in Wageningen, hangt niets in de eregalerij in Omnia. Er is nooit een portret van haar geschilderd. Maar er is wel iets, ontdekte *Resource* eerder. Een levensverhaal.

Tekst Roelof Kleis

**O**p Internationale Vrouwendag hing bestuursvoorzitter Sjoukje Heimovaara een spiegel aan de ‘mannenwand’ in Omnia. Een ludieke actie om de binnen WUR zo gewenste inclusiviteit te benadrukken. De eregalerij met portretten van hoogleraren en rectoren mist dat nu nogal dwingend. De spiegel symboliseert zelfreflectie. Als begin van die inclusiviteit had ze ook het werkje van Mien Visser op kunnen hangen. Want dat is er wél.

In de opslagruimte van de commissie Kunst en Erfgoed van WUR staat sinds afgelopen najaar een schilderijtje. Eigenlijk een foto van Mien Visser, omgeven door een geschilderde rand. Wie het heeft gemaakt is niet bekend. Langs de rechterrond van het werkje staat ‘Labor sine nomine’ X III MCMLXIX, oftewel ‘Werk zonder Naam’ 10 maart 1969. Tekst en datum verwijzen naar een mijlpaal in de WUR-geschiedenis.

Op die dag sprak Mien Visser, een halve eeuw na het ontstaan van de Landbouwhogeschool, als eerste vrouw de Diesrede uit. Die rede ging uiteraard over haar vakgebied, de huishoudwetenschap. Het onbetaalde werk van de huisvrouw dus; werk dat geen naam heeft. Dat werk was zeker in haar tijd nog vooral de taak van de vrouw. En dat moest veranderen. Werk zonder naam moet volgens Visser



Zonder titel ♦ Maker onbekend

‘in de moderne maatschappij ons aller werk zijn, onverschillig of wij man of vrouw, gehuwd of ongehuwd zijn’. Met die laatste zin sloot ze haar betoog af. Dat was dus ruim vijftig jaar geleden. Die eerlijke taakverdeling in het huishouden is anno 2023 in veel Nederlandse huishoudens nog steeds een utopie.

## Dochter

Dat de op 8 juni 1907 in Amsterdam geboren Clara Wilhelmina Visser hoogleraar Landbouwhuishoudkunde werd, is een bijzonder verhaal. Ze groeide op in de hoofdstad, waar ze na de hbs (hogere burgerschool) farmacie studeerde. Het huwelijk (in 1930) met Pieter Leonard Willinge Prins zorgde voor een wending. Hij was afgestudeerd in Wageningen

en wilde boer worden. Het paar vertrok naar het Drentse Anloo en pachtte de ontginningsboerderij De Schipborg. ‘En zo kwam mijn moeder dus op het platteland terecht’, zegt haar dochter Clara (Ernestina) van den Ban. Zij groeide op de boerderij op, maar woont - 91 inmiddels - al 40 jaar op een steenworp van De Dreijen in Wageningen. In het huis dat haar moeder liet bouwen toen ze hoogleraar werd.

Het verhaal van haar moeder is online te vinden op Wikipedia en het Digitaal Vrouwenlexicon van Nederland van het Huygens Instituut. Visser werkte een tijdje bij een apotheek in Groningen, maar raakte al snel betrokken bij lokale organisaties die huishoudelijke voorlichting op het platteland gaven. Na de oorlog werd haar man Pieter burgemeester van Anloo. Mien zelf schopte het (in 1948) tot presidente van de Nederlandse Bond van Plattelandsvrouwen. Daarnaast was ze sinds 1949 Drents statenlid voor de PvdA. Pieter Willinge Prins overleed in 1950 tijdens een slipjacht. Mien Visser was intussen als bondsvoorzitter betrokken geraakt bij een verkenningstraject voor een academische studierichting Landbouwhuishoudwetenschappen in Wageningen. De Wageningse hoogleraar Ede Brouwer was in Amerika geweest en had daar kennis gemaakt met de studie

Home Economics. Het leidde tot een studiereis naar Amerika, in de zomer van 1951, waar Visser als voorzitter van de bond ook deel van uitmaakte. Nog datzelfde jaar werd ze voorgedragen als hoogleraar voor die nieuwe studierichting aan de Landbouwhogeschool, een functie die ze van 1952 tot 1977 vervulde.

### Onverwacht

En nee, een schilderij is nooit van haar gemaakt, zegt dochter Clara. ‘Dat was in die tijd al niet meer zo gebruikelijk.’ Zelfs een formeel afscheid, mogelijk het moment voor zo’n portret, zat er niet in: ze overleed onverwacht in het voorjaar van 1977. Een jaar later verscheen het boek *Huishoudkunde in Nederland*, een bundel essays van haar studenten, als postuum afscheidscadeau. Maar de

## ‘Een schilderij maken was in die tijd al niet meer gebruikelijk’

dochter van Mien Visser heeft wel een paar mooie foto’s van haar moeder die *Resource* mag gebruiken. Als abonnee volgt ze het wel en wee op de campus op de voet. Net als haar vader studeerde Clara van den Ban ook in Wageningen. Zij begon in 1950 - nog vóór haar moeder hoogleraar werd - en studeerde in 1957 als een van de eersten bij haar af in de nieuwe studierichting. En trouwens, ook Mien’s kleindochter Greetje, dochter van Clara, studeerde in Wageningen. Geen huishoudkunde overigens, maar humane voeding.

Met die drie generaties studenten (vader-dochter-dochter) is nog niet het hele verhaal verteld. Mien Visser hertrouwde in 1959 met collega-hoogleraar Willem Frederik Eijsvogel (Weg – en Waterbouwkunde). Dochter Clara was toen net getrouwd (1956) met Jan van den Ban, een student landbouwplantenteelt. Hij werd in 1983 hoogleraar Cultuurtechniek in Wageningen. Diens broer Anne van den Ban (die van het gelijknamige Fonds) was daar op dat moment al bijna twintig jaar hoogleraar Voorlichtingskunde. En om het plaatje compleet te maken: ook Lies Visser, de een jaar jongere zus van Mien, bracht het tot het hoogleraarschap. Zij werd in 1947 in Groningen de eerste vrouwelijke hoogleraar Geschiedenis van Nederland.

### Kunstcommissie

Clara van den Ban heeft nooit een academische carrière nagejaagd. Na haar studie stond ze een jaar voor de klas van de leraressenopleiding in Zetten. ‘Toen kregen we de kinderen en ben ik allerlei bestuurlijk vrijwilligerswerk gaan doen.’ Dat besturen zat er in de studententijd al in. In het boek *Vrouwen, Wageningen en de Wereld* staat een foto afgedrukt waarop ze in 1952 haar moeder feliciteert met haar inaugurele rede. Ze is dan praeses van de vrouwenstudentenclub WVSU. Het werkje dat de kunstcommissie in bezit heeft, kent Clara van den Ban wel. Een afdruk staat op haar werkkamer. Ze kreeg het destijds van de maker van het origineel, maar weet niet meer wie dat was. Ze is wel stellig dat het werkje niet in 1969 is gemaakt, toen de Dies-rede werd uitgesproken. ‘Het is gemaakt toen de vakgroep van de Dreijenborch naar de Leeuwenborch verhuisde.’ Dat was in 2007. Het origineel heeft daar tot voor kort gehangen in de kamer van een hoogleraar. ■



Eigen foto

# ‘WE BLIJVEN GELOVEN IN EEN FALEND SYSTEEM’

Robert Fletcher, universitair hoofddocent bij Social Sciences, schreef een boek over de vraag waarom we blijven geloven in marktoplossingen voor milieuproblemen: *Failing forward. The Rise and Fall of Neoliberal Conservation*.

Tekst Tanja Speek • Foto Eric Scholten

**D**e Amerikaanse antropoloog Robert Fletcher trok direct na zijn studie, zoals veel van zijn Californische studiegenoten, naar Costa Rica om daar te werken als ecogids. Tien jaar later keerde hij terug als onderzoeker aan de University of Peace. Hij bestudeerde ecotoerisme en methoden om inkomsten te genereren uit natuurbescherming.

## Wat leerde je in Costa Rica?

‘Costa Rica staat bekend als een land dat het goed doet wat armoedebestrijding en tegelijkertijd efficiënte milieubescherming betreft. Maar het verhaal erachter komt vaak verkeerd naar buiten. Na een crisis in 1980 ging het land over op neoliberaal beleid. De overheid zou zich terug trekken en meer overlaten aan de markt. Maar in werkelijkheid hield de overheid veel touwtjes in handen. Toen het land opkrabbelde, werd het neoliberalisme aangehaald als succesfactor. Het zou het eerste wereldwijde voorbeeld zijn van een neoliberaal natuurbeschermings-succes. Maar dat klopt dus niet. De successen zijn vooral toe te schrijven aan regulering door de overheid.’

## Wat bedoel je met neoliberale natuurbescherming?

‘Het neoliberale denken gaat ervan uit dat een overheid nooit genoeg informatie kan hebben om te weten hoe alles

eerlijk te verdelen. Daarom laten ze verdeling over aan de markt en krijg je deregulatie, decentralisatie, privatisering en ruimte voor kapitalisme. Ook natuurbescherming moet zichzelf terugverdienen via marktwerking.’

## Kun je een voorbeeld geven?

‘In Costa Rica is een programma dat landeigenaren betaalt om bos te behouden en niet omzetten in bijvoorbeeld een akker. Het wordt gezien als een groot succes. De inkomsten zouden moeten komen van de internationale handel in *carbon credits*, compensatie voor CO<sub>2</sub>-uitstoot elders. Maar slechts één procent van de inkomsten komt hier uit voort. De rest komt uit giften, leningen, belastingen en subsidies. Dat is geen marktwerking. Het laat zien dat overheidsregulatie werkt. Ze blijven investeren, in de hoop dat het op marktbasis gaat werken. Waarom dat geloof toch blijft, daar gaat mijn boek over.’

## Waarom blijven mensen erin geloven?

‘Sommige mensen doen aan greenwashing. Die zien heus wel dat deze kapitalistische manier niet werkt, maar het maakt ze niet uit, want het geeft ze de kans om schadelijk gedrag te negeren. Maar ik sprak ook mensen die hopen dat het wel werkt, die vol goede intenties zitten, bijvoorbeeld duurzaamheidsmanagers van grote multinationals en mensen van natuurbeschermingsorganisaties.’

---

‘MENSEN KUNNEN ZICH MAKKELIJKER HET EINDE VAN DE WERELD VOORSTELLEN DAN HET EINDE VAN HET KAPITALISME’



### Je kwam tot inzichten uit de psychologie om dit te verklaren.

‘Ja, dat kwam door ander onderzoek van mij, naar avontuurtoerisme. Een activiteit als wildwatervaren heeft een raar contrast: je gaat iets doen waarbij je kunt omkomen, aan de andere kant voelt het als een uitje naar Disneyland. Als antropoloog begreep ik daar niets van. Tot ik via de psychoanalyse op het principe van ontkenning (*disavowal*) uitkwam. Je begrijpt iets op het ene niveau, maar ontkent een deel op een dieper niveau.

Ineens zag ik hoe dat ook voor de benadering van milieuproblemen telt. Mensen werken hard om het probleem op te lossen en dat geeft ze het gevoel dat ze iets goeds aan het doen zijn, bijna een blind geloof. Ze blijven hangen in de fantasie van toekomstig succes, waarmee ze elke mislukking in het heden kunnen wegpoetsen.’

### Hoe reageren mensen op je inzichten?

‘Discussiëren over alternatieve methoden die ik aan draag, is lastig. Ze zouden niet realistisch zijn. Het geloof dat er geen alternatief is voor neoliberalisme en kapitalisme zit diep. Ik hoorde ooit een mooi citaat: ‘Mensen kunnen zich makkelijker het einde van de wereld voorstellen dan het einde van kapitalisme.’ Dat lijkt vaak te kloppen.’

### Is er een goed alternatief?

‘Ja, zeker. Vele. Mensen denken dat er alleen een keuze is tussen kapitalisme of communisme. En communisme heeft zich niet bewezen als geschikt alternatief. Maar er

zijn goede voorbeelden van gemeenschappen waar ze de natuur gebruiken zonder sterk te leunen op een overheid en zonder marktwerking.’

### In je boek noem je *degrowth* als alternatief.

‘Met *degrowth* bedoel ik wereldwijd beter verdelen wat er al is. De welvarende landen kunnen met minder toe, om ruimte te maken voor duurzame groei voor arme landen.’

### Is dat haalbaar?

‘*Degrowth* is het enige wat ons kan redden. Hoe sneller we stoppen met geloven in sprookjes, hoe sneller we vooruit kunnen met doen wat nodig is. Het is een mythe dat er nog niet genoeg zou zijn voor iedereen. Na de bankencrisis uit 2008 heeft Amerika zoveel geld geïnvesteerd; als ze dat bedrag over alle mensen ter wereld hadden verdeeld, zou iedereen miljonair zijn. Dat is nu naar een paar bedrijven gegaan. Daarbovenop, ongeveer een kwart of een derde van al het geld op aarde zit verstopt in belastingparadijzen. Je kunt dan toch niet volhouden dat er niet genoeg geld is? Het is een kwestie van prioriteiten.’

### Hoe blijf je zelf positief?

‘Door de dingen te zeggen, waarvan ik denk dat ze nodig zijn om te zeggen. Door te zeggen dat het marktdenken waarin mensen geloven, niet werkt. En alleen als we hele grote veranderingen inzetten, kunnen we het redden. Dat is niet makkelijk. Maar laten we stoppen met geloven dat kapitalisme duurzaam kan zijn.’ ■

Zes manieren waarop onderzoekers zich mengen in het publieke debat

# Welk type wetenschapper ben jij?

Van stevige klimaatdemonstraties tot landbouwtijdschriften die vrijuit cherrypicken uit jouw onderzoek. Hoe sta je als wetenschapper in een polariserende maatschappij, waarin onenigheid ook over jouw expertise gaat? Onderzoeker Nina de Roo rondde onlangs een studie af naar de rollen die een onderzoeker kan aannemen in het publieke debat. De Roo, onderzoeker bij de Public Administration and Policy Group en het Centre for Development Innovation, onderscheidt zes rollen, oplopend in mate van verwevenheid met de maatschappij.

Tekst Rianne Lindhout • Illustratie Valerie Geelen

## 1 Bemoei je er niet mee

Stel, je doet fundamenteel bodemonderzoek. Uit pure nieuwsgierigheid zoek je naar nieuwe soorten bodemdieren of chemische verbindingen. Je bent niet geneigd om erover te communiceren met een breed publiek, je doet geen contractonderzoek en je hebt academische vrijheid hoog in het vaandel staan. Dan ben je een **pure scientist**: je bemoeit je niet met de verhitte debatten over stikstof en biodiversiteit. Toch heeft ook dit type wetenschapper maatschappelijk belang, volgens De Roo. 'Fundamentele wetenschap brengt veel voort dat voor de samenleving van belang is, denk aan uitvindingen zoals penicilline, kunstmatige intelligentie en elektriciteit.'

## 2 Haal alle wetenschap uit de kast

Stel dat een lobbyorganisatie met onderzoek wil laten aantonen dat biologische landbouw minder oogst oplevert dan gangbare. De organisatie stelt als randvoorwaarde dat de onderzoekers alleen naar de korte termijn kijken. Dan geeft volgens De Roo de **science arbiter** de opdracht terug. 'Die wil het onderzoek breder trekken, ook naar de langere termijn kijken en andere relevante factoren in het onderzoek meenemen. Wetenschappers die deze rol aannemen,

willen onpartijdig alle wetenschappelijke kennis aandragen die kan helpen gefundeerde beleidskeuzes te maken.'

## 3 Help de beste partij

Wanneer je als wetenschapper breed onderzoek doet, maar lobbyorganisaties uit het voorbeeld hierboven communiceren alleen de resultaten over de korte termijn. De media pikken vervolgens op dat overschakelen naar biologische landbouw onze voedselzekerheid in gevaar brengt, wat doe je dan? De Roo: 'Als slechts één kant van het verhaal in de media komt, kun je worden neergezet als een **issue advocate**, een activist eigenlijk. Sommige ecologen zou je hieronder kunnen scharen, of onderzoekers die meegaan in een verzoek om iets

heel specifiek te onderzoeken zonder het grotere plaatje mee te nemen. Bijvoorbeeld onderzoekers die bewijs aanleveren dat helpt in de beslissing voor – of tegen – abortus.' Sommige wetenschappers signaleren dat landbouwtijdschriften cherrypicken uit hun onderzoek. Wat moet je dan doen? Overal rectificaties eisen kan tijdrovend worden. De Roo: 'Informeer altijd je leidinggevende of instituut. Dat heeft ook een belang en een verantwoordelijkheid in het uitdragen van onpartijdigheid.'

## 4 Presenteer de hele menukaart

'De **honest broker** brengt als het ware een menukaart in beeld van de mogelijke opties', zegt De Roo. 'Naast wetenschap neemt deze wetenschapper ook conflicterende feiten, onzekerheden en maatschappelijke behoeften mee in het maken van die menukaart, maar laat het aan politici of de samenleving over om te kiezen. Die keuze hangt af van de waarden die op dat moment prioriteit

---

**'Meld cherrypicking altijd aan je leidinggevende'**



hebben.’ Ook in deze rol moet je oppassen dat media of anderen je niet neerzetten als partijdig. ‘Dat pakt bijvoorbeeld ASG-directeur Ernst van den Ende goed aan. Als hij wordt gevraagd voor een mediaoptreden waarbij hij in een debat tegenover een milieuorganisatie wordt gezet, weigert hij. Omdat het risico bestaat dat hij als *issue advocate* van de boerenlobby wordt weggezet, terwijl hij het genuanceerde verhaal wil vertellen.’

## 5 Trek een vastgelopen debat los

Bij het begin van een onderzoek of een dialoog over een controversieel onderwerp, is het goed om je op te stellen als een **knowledge broker**. ‘Je brengt in kaart wat de *hot potatoes* zijn, waar het wringt. Wat we wel en niet weten, en waar de kennis en waarden conflicteren. Dat kan een goed startpunt zijn voor een dialoog waarin iedereen gelijkwaardig is. Ook kun je zo helder krijgen wat voor onderzoek nodig is en wat er naast weten-

schap nog meer nodig is om een doorbraak te forceren in een vastgelopen debat, zoals bijvoorbeeld over stikstof of over ultrabewerkt voedsel.’

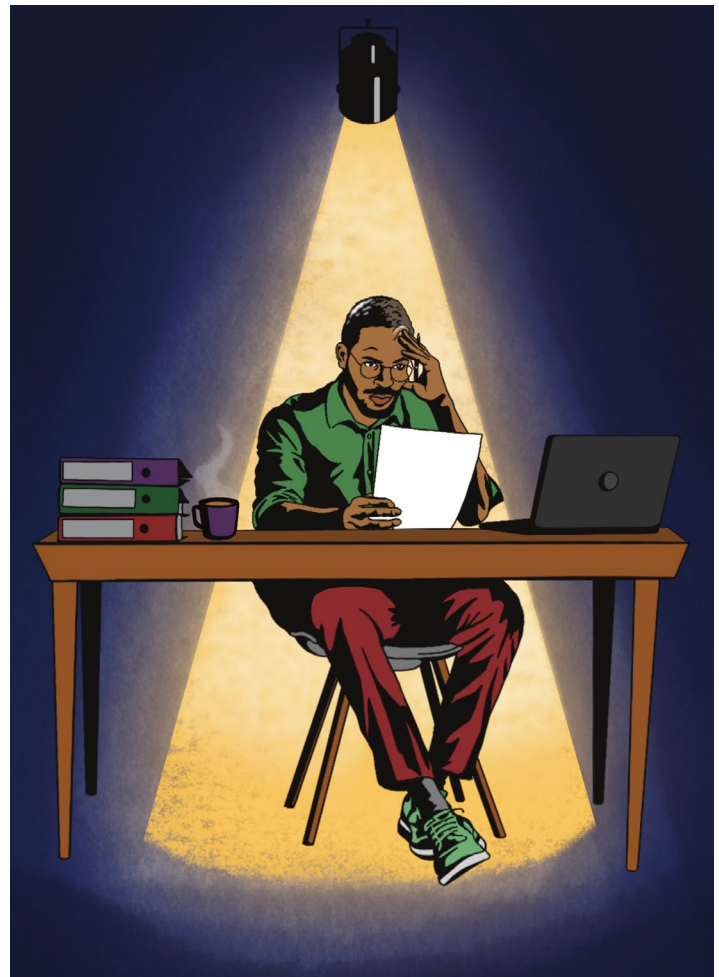
## 6 Zelf meedoen

De Roo werkt ook samen met bijvoorbeeld de WUR-organisatie om die te helpen een passende rol te spelen in het publieke debat waarin WUR-thema’s aan de orde zijn. In dat project is zij het laatste type wetenschapper dat zij onderscheidt: een **participatory knowledge co-creator**. ‘Je gaat dan naast de mensen staan die je onderzoekt, en co-creëert samen nieuwe kennis, als gelijkwaardige partners.’ Deze rol is in opkomst, ziet De Roo tot haar genoegen. Zo zijn er steeds meer *living labs* waarin wetenschappers met betrokken mensen en partijen werken aan bijvoorbeeld lokale energie,

gezondere leefstijl of duurzame landbouw. ‘Wanneer het onderwerp controversieel is, kan dit een productieve manier zijn om samen met actoren uit de samenleving tot innovatieve oplossingen te komen.’ De Roo hoopt met haar onderzoek te bereiken dat wetenschappers en instituten nadenken over hun rol, over hoe anderen hen zien en hoe ze op gelijkwaardige manier in dialoog kunnen gaan met mensen in de samenleving. ■

*Reageer!*

*Welke rol of rollen neem jij met je onderzoek en communicatie daarover aan in het maatschappelijk debat? Worstel je er weleens mee? Mail naar [resource@wur.nl](mailto:resource@wur.nl).*



# DE PROCEDERENDE BURGER ALS HINDERMACHT

Of het nou om stikstofuitstoot gaat of de lozing van verontreinigd grondwater, burgers stappen steeds vaker naar de rechter. En dat terwijl burgerparticipatie de afgelopen 15 jaar hoog op de bestuursagenda is komen te staan. Schieten burgers wel wat op met die inspraak? Daarover organiseren WUR en natuur- en landschapsvereniging Mooi Wageningen op 1 april een symposium.

Tekst Marianne Wilschut

**H**et zijn nog geen Amerikaanse toestanden, maar toch maken burgers in Nederland steeds vaker de gang naar de rechter. Vaak is de overheid de aangeklaagde partij. Vorig jaar maakte de Raad van State, de hoogste bestuursrechter van het land, bekend dat het aantal rechtszaken rond bestemmingsplannen en bouwvergunningen van 2019 tot en met 2021 met 75 procent was gestegen. In 2021 kreeg de Omgevingskamer van de Raad ruim 2300 nieuwe rechtszaken te verwerken, in 2020 waren dat er nog 1800. Tegelijkertijd is burgerparticipatie de afgelopen jaren het toverwoord geworden in lokaal bestuur. Onder meer met de inzet van burgerpanels, themabijeenkomsten en lokale ambassadeurs krijgen bewoners inspraak in plannen. De nieuwe Omgevingswet die volgend jaar ingaat, is daar een uitvloeisel van. Burgers krijgen aan de voorkant gelegenheid om mee te denken over beleidsplannen voor hun omgeving. Die betrokkenheid zou vervolgens tot minder rechtszaken moeten leiden, maar die verwachting lijkt dus niet te worden ingelost. Mooi Wageningen en WUR gaan op zaterdag 1 april tijdens het symposium 'Burgers naar de rechter' in op de vraag of en hoe burgerparticipatie de gang naar de rechter – in het natuurlijk domein – kan voorkomen. Sprekers zijn onder meer vertegenwoordigers van organisa-

ties die ervaring hebben met juridische procedures tegen de overheid zoals Johan Vollenbroek van Mobilization for the Environment en Jaap Dirkmaat, van de Vereniging Nederlands Cultuurlandschap, maar ook wetenschappers, juristen en politici zijn uitgenodigd.

## ENKA-smeerpip

Organisator Mooi Wageningen heeft zelf ook meerdere malen met het juridische bijltje gehakt. Vanwege de beoogde aanleg van een golfbaan op landgoed De Dorskamp, de komst van een zonnepark aan de Haarweg en de voorgenomen lozing van door ENKA verontreinigd grondwater in de Nederrijn, stapte de vereniging naar de Raad van State. 'In twee gevallen kregen we geen gelijk van de rechter', vertelt Raoul Beunen, bestuurslid van Mooi Wageningen en universitair hoofddocent Omgevingsbeleid aan de Open Universiteit, 'maar onze juridische procedures hebben wel dingen in gang gezet.' Zo is er in het geval van de ENKA-'smeerpip' aanvullend onderzoek gedaan waardoor uiteindelijk is besloten af te zien van de lozing. Beunen: 'Op bijna alle dossiers op milieugebied en in de ruimtelijke ordening zie je momenteel dat veranderingen pas echt op gang komen als belangenorganisaties naar de rechter stappen. Vanwege die actualiteit wilden wij als vereniging dit symposium organiseren. Ook om samen met wetenschappers te kijken hoe je participatieprocessen zo kunt organiseren zodat burgers ook echt een rol hebben. Dat valt nu nog vaak tegen.'

'Burgerparticipatieprocessen zijn in de praktijk vaak voor de bühne', beaamt Roel During, onderzoeker sociale innovatie en democratisering van omgevingsvraagstukken van WUR en een van de sprekers op het symposium. 'Er is weinig ruimte voor burgers om hun ideeën over bouwplannen in



Natuur- en landschapsvereniging Mooi Wageningen stapte naar de rechter om lozing van door ENKA verontreinigd grondwater in de Nederrijn te voorkomen • Foto Bert Spiertz/Hollandse Hoogte

hun omgeving in te brengen en nut of noodzaak van de plannen staan bijna nooit ter discussie. Dat leidt tot frustratie. Het is eigenlijk politiek onvermogen dat burgers zo vaak naar de rechter stappen.' Een van de verklaringen die During daarvoor heeft, is dat overheden de laatste jaren meer de rol van projectontwikkelaar op zich zijn gaan nemen. 'In die rol krijg je vaker te maken met burgers die het niet eens zijn met je plannen. Zij worden vervolgens als hindernis gezien. Je ziet dan dat overheden plannen gaan doordrukken door processen intransparant te maken. *Black boxing* wordt dat genoemd. Neem Lelystad Airport, daarvoor heeft het Ministerie van Verkeer en Waterstaat allerlei bureaus ingehuurd om ingewikkelde modellen te maken over de te verwachten geluidsoverlast. Maar de overheid onderschat daarbij de kennis en kunde van de burgers.' Zo slaagden ingenieurs die in de omgeving van het vliegveld wonen erin om de cijfers van het ministerie te weerleggen.

### Kortste eind

Lelystad Airport was een overwinning, maar burgers die naar de rechter stappen, trekken meestal aan het kortste eind. During: 'De Raad van State toetst zaken op procedures, maar niet op inhoud. Als burgers wel in het gelijk worden gesteld dan is dat vaak maar een tijdelijke overwinning omdat overheden de plannen aanpassen zodat ze juridisch wel in orde zijn. Belangenorganisaties vragen mij regelmatig om advies. Ik raad dan vaak aan om juist niet naar de rechter te stappen, maar om met

## 'BURGERPARTICIPATIE-PROCESSEN ZIJN IN DE PRAKTIJK VAAK VOOR DE BÜHNE'

een alternatief plan te komen dat goedkoper en beter is. Daar zijn politici gevoelig voor.'

Over de nieuwe Omgevingswet is During positief. 'Gemeenten stellen omgevingsvisies op met daarin hun kernwaarden over onder meer natuur en gezondheid. Aan die visie wordt bijvoorbeeld de aanvraag voor de bouw van een nieuw datacenter getoetst. De mogelijkheden voor belangenorganisaties om mee te denken worden groter, mits ze ervoor openstaan om mee te denken in de voorbereiding van de omgevingsvisie. Beunen is minder optimistisch. 'De echte besluiten worden niet in de omgevingsvisie, maar in het omgevingsplan en projectbesluiten genomen en daarin krijgen overheden van de nieuwe wet meer ruimte om flexibeler met de regels om te gaan. Daardoor heb je als burger minder mogelijkheden om bezwaar te maken tegen plannen die in strijd zijn met de vastgestelde kernwaarden.' ■

*Naar de rechter, zaterdag 1 april van 14.30 tot 17.30 uur, Impulse. Tickets: [event.wur.nl/naarderechter](https://event.wur.nl/naarderechter)*



# DE BIJBAAN

**De schoorsteen moet roken. Lenen bij Ome Duo kunnen we allemaal, maar er zijn ook studenten die hun geld verdienen met een bijzondere bijbaan, zoals Melissa van der Lingen, bachelorstudent Bedrijfs- en Consumentenwetenschappen en Economie en Beleid.**

Tekst Ilja Bouwknecht

'Ik zit nu al bijna vier jaar in de Wageningse gemeenteraad. Raadslid zijn is heel nuttig werk en ik haal er veel voldoening uit. Als je politiek geïnteresseerd bent kun je een partij gewoon mailen om te vragen of je een keertje langs kan komen bij de gemeenteraad. Ik zit bij de PvdA omdat ik aan de lin-

**'Ik voel me eigenlijk eerst raadslid en daarna pas student'**

kerkant van het politieke spectrum zit en omdat de PvdA heel degelijk is – niet heel sexy, wel belangrijk. De partij heeft hoge standaarden en er wordt altijd verantwoording afgelegd. Ik vind dat we dat ook van onze volksvertegenwoordigers en bestuurders mogen verwachten. Ik zit bij de PvdA-fractie met drie andere fractieleden. Daarnaast zijn er nog een paar steunfractieleden. Ik begon als steunfractielid en ik wist gelijk: dit is iets voor mij.

Raadswerk is een bijbaan - de vergaderingen zijn meestal 's avonds - maar het is wel veel werk. Ik voel me eigenlijk eerst raadslid en daarna pas student (en mijn cijfers zijn daar ook wel naar). Ik doe de bachelors Bedrijfs- en Consu-

mentenwetenschappen, en Economie en Beleid. Gelukkig geven de sociale studies hier in Wageningen genoeg vrijheid. Als raadslid doe ik veel praktijkervaring op over zaken die aan de orde komen tijdens colleges. Dat geeft een ander perspectief op de collegestof en de studie.

De sfeer in de gemeenteraad en in de stad is heel goed. Nationale politici krijgen vaak bedreigingen naar hun hoofd, maar dat is hier niet aan de orde. Ik vind het fijn dat we in de Wageningse raad echt dingen voor elkaar kunnen krijgen, ondanks de meningsverschillen die er natuurlijk zijn. We zetten ons allemaal volledig in. Er zit veel voorbereidingstijd in het werk. Stukken lezen, veel overleggen. Dat kan stressvol zijn en onder raadsleden is er een vrij hoog percentage dat een burn-out krijgt. Nu zitten we in een iets rustigere periode. Ik wil later graag in het openbaar bestuur blijven werken, maar hoe en waar precies weet ik nog niet. Het duurt nog even voor ik afstudeer, dus daar ga ik me nu geen zorgen over maken.'

## Melissa beslist mee

**Wie:** Melissa van der Lingen

**Wat:** raadslid PvdA  
Wageningen

**Waarom:** samenwerken om  
Wageningen een betere  
stad te maken

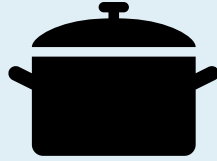
**Uurloon:** geen; €1096  
vergoeding per maand voor  
16 uur per week



Melissa van der Lingen (tweede van links) in de Wageningse raadszaal • Eigen foto

Ben jij of ken jij iemand met een bijzondere bijbaan? Stuur een mailtje naar [steven.snijders@wur.nl](mailto:steven.snijders@wur.nl)

In de WUR-gemeenschap kom je alle smaken van de wereld tegen. Natali Gomez, student Environmental Sciences en Paula Tejada Guzman, student Development and Rural Innovation, delen het recept voor Colombiaanse patacones.



Smaken van WUR

## Patacones

'Dit gerecht, gemaakt van bakbananen, komt oorspronkelijk uit de Caraïbische kuststreek van Colombia. Het is een perfect bijgerecht of tussendoortje en kan op ieder moment dan de dag gegeten worden. In Colombia wordt het gegeten met 'hogao' (soort salsa) en 'suero cos-

teño' (soort zure room). Iedereen is dol op patacones. Dit gerecht is ook populair in landen als Ecuador, maar daar eten ze het zonder 'agua de ajo', oftewel knoflookwater, het geheim achter een geweldige patacón



**Natali Gomez** (links), student Environmental Sciences en **Paula Tejada Guzman**, student Development and Rural Innovation.

### Ingredienten (voor 2 personen) :

- twee groene bakbananen
- zonnebloemolie
- kopje water
- drie teentjes knoflook
- snuf zout

(Advertentie)

**Wageningen in'to Languages**  
*opens up new worlds*

Visit our  
website and  
register now!

Start April | May

Language  
courses

English | Dutch | French | Spanish

Students

Fee is 60 euro  
Social Dutch 1 & 2 are  
free of charge

Inspiring, interactive and fun!

[www.wur.eu/into](http://www.wur.eu/into)

- 1 Meng in een kom drie geplette teentjes knoflook met een kopje water en wat zout;
- 2 Verhit de olie in een vrij grote pan (of gebruik de frituurpan);
- 3 Pel de bananen en snijd ze in ongeveer 5 stukken;
- 4 Bak de bananen goudbruin in de olie;
- 5 Zodra de bakbananen goudbruin zijn maar nog zacht, haal je ze uit de olie en laat de overtollige olie weglekken. Plet de gebakken stukken banaan tot een ronde schijf tussen twee snijplanken. Gebruik plasticfolie om te voorkomen dat ze aan de plank plakken.
- 6 Week gedurende een minuut de bananenkoeken in het knoflookwater en bak ze vervolgens nogmaals goudbruin en knapperig;
- 7 Laat op keukenpapier uitlekken en voeg peper en zout naar smaak toe;
- 8 Serveer met *hogao* of *suero costeño*. Eet smakelijk!

### Win een Lunchbon!

Deel jouw recept met *Resource* en win een **Aurora-eetbon van 10 euro**.  
[resource@wur.nl](mailto:resource@wur.nl)

# Irregular Opening Hours April | May 2023

## Forum

		Building	Library	Student Service Centre	ServicePoint IT	Restaurant	Grand Café	Wageningen in'to Languages
Good Friday	7 April	8 am - 11 pm	8 am - 10 pm	closed	8.30 am - 5 pm	closed	closed	closed
Saturday	8 April	10 am - 6 pm	10 am - 6 pm	closed	closed	closed	closed	closed
Easter Sunday	9 April	closed	closed	closed	closed	closed	closed	closed
Easter Monday	10 April	10 am - 6 pm	10 am - 6 pm	closed	8.30 am - 5 pm	closed	closed	closed
Thursday King's Day	27 April	10 am - 6 pm	10 am - 6 pm	closed	8.30 am - 5 pm	closed	closed	closed
Friday	28 April	8 am - 11 pm	8 am - 10 pm	closed	8.30 am - 5 pm	closed	8 am - 5 pm	closed
Saturday	29 April	9 am - 7 pm	9 am - 7 pm	closed	closed	closed	closed	closed
Sunday	30 April	9 am - 7 pm	9 am - 7 pm	closed	closed	closed	closed	closed
Monday	1 May	8 am - 11 pm	8 am - 11 pm	10 am - 2.30 pm	8.30 am - 5 pm	9 am - 3 pm	8 am - 5 pm	10 am - 2 pm
Tuesday	2 May	8 am - 11 pm	8 am - 11 pm	10 am - 2.30 pm	8.30 am - 5 pm	9 am - 3 pm	8 am - 5 pm	10 am - 2 pm
Wednesday	3 May	8 am - 11 pm	8 am - 11 pm	10 am - 2.30 pm	8.30 am - 5 pm	9 am - 3 pm	8 am - 5 pm	10 am - 2 pm
Thursday	4 May	8 am - 11 pm	8 am - 11 pm	10 am - 2.30 pm	8.30 am - 5 pm	9 am - 3 pm	8 am - 5 pm	10 am - 2 pm
Friday Liberation day	5 May	9 am - 7 pm	9 am - 7 pm	closed	8.30 am - 5 pm	closed	closed	closed
Saturday	6 May	9 am - 7 pm	9 am - 7 pm	closed	closed	closed	closed	closed
Sunday	7 May	9 am - 7 pm	9 am - 7 pm	closed	closed	closed	closed	closed
Monday	8 May	8 am - 11 pm	8 am - 11 pm	10 am - 2.30 pm	8.30 am - 5 pm	9 am - 3 pm	8 am - 5 pm	10 am - 2 pm
Tuesday	9 May	8 am - 11 pm	8 am - 11 pm	10 am - 2.30 pm	8.30 am - 5 pm	9 am - 3 pm	8 am - 5 pm	10 am - 2 pm
Wednesday	10 May	8 am - 11 pm	8 am - 11 pm	10 am - 2.30 pm	8.30 am - 5 pm	9 am - 3 pm	8 am - 5 pm	10 am - 2 pm
Thursday	11 May	8 am - 11 pm	8 am - 11 pm	10 am - 2.30 pm	8.30 am - 5 pm	9 am - 3 pm	8 am - 5 pm	10 am - 2 pm

## Orion

		Building	Bike basement	The Spot	Restaurant
Good Friday	7 April	closed	closed	closed	closed
Saturday	8 April	closed	closed	closed	closed
Easter Sunday	9 April	closed	closed	closed	closed
Easter Monday	10 April	closed	closed	closed	closed
Thursday King's Day	27 April	closed	closed	closed	closed
Friday	28 April	8 am - 6 pm	8 am - 9 pm	8 am - 8 pm	11.30 am - 2 pm
Friday Liberation day	5 May	closed	closed	closed	closed
Saturday	6 May	closed	closed	closed	closed
Sunday	7 May	closed	closed	closed	closed

## Aurora

		Building	Bike basement	Your Barista
Good Friday	7 April	closed	closed	closed
Saturday	8 April	closed	closed	closed
Easter Sunday	9 April	closed	closed	closed
Easter Monday	10 April	closed	closed	closed
Monday	24 April	8 am - 7 pm	8 am - 7 pm	8 am - 5 pm
Tuesday	25 April	8 am - 7 pm	8 am - 7 pm	8 am - 5 pm
Wednesday	26 April	8 am - 7 pm	8 am - 7 pm	8 am - 5 pm
Thursday King's Day	27 April	closed	closed	closed
Friday	28 April	8 am - 6 pm	8 am - 6 pm	8 am - 5 pm
Saturday	29 April	closed	closed	closed
Sunday	30 April	closed	closed	closed
Monday	1 May	8 am - 7 pm	8 am - 7 pm	8 am - 5 pm
Tuesday	2 May	8 am - 7 pm	8 am - 7 pm	8 am - 5 pm
Wednesday	3 May	8 am - 7 pm	8 am - 7 pm	8 am - 5 pm
Thursday	4 May	8 am - 7 pm	8 am - 7 pm	8 am - 5 pm
Friday Liberation day	5 May	closed	closed	closed
Saturday	6 May	closed	closed	closed
Sunday	7 May	closed	closed	closed

## Leeuwenborch

		Building	Library	Coffee Bar / Restaurant
Good Friday	7 April	7 am - 6 pm	8.30 am - 6 pm	8.30 am - 2 pm
Saturday	8 April	10 am - 5 pm	closed	closed
Easter Sunday	9 April	closed	closed	closed
Easter Monday	10 April	closed	closed	closed
Thursday King's Day	27 April	closed	closed	closed
Friday	28 April	7 am - 10 pm	8.30 am - 6 pm	8.30 am - 2 pm
Friday Liberation day	5 May	7 am - 6 pm	8.30 am - 6 pm	closed
Saturday	6 May	10 am - 5 pm	closed	closed
Sunday	7 May	closed	closed	closed



# HOKJESDENKEN

Vul de puzzel in en ontdek welk(e) woord(en) er in de gekleurde vakjes staat(n). Stuur dit als oplossing naar [resource@wur.nl](mailto:resource@wur.nl) vóór 18 april en win een **boek of kalender**. Tip: zoek ook naar antwoorden in dit magazine en op [resource-online.nl](http://resource-online.nl).

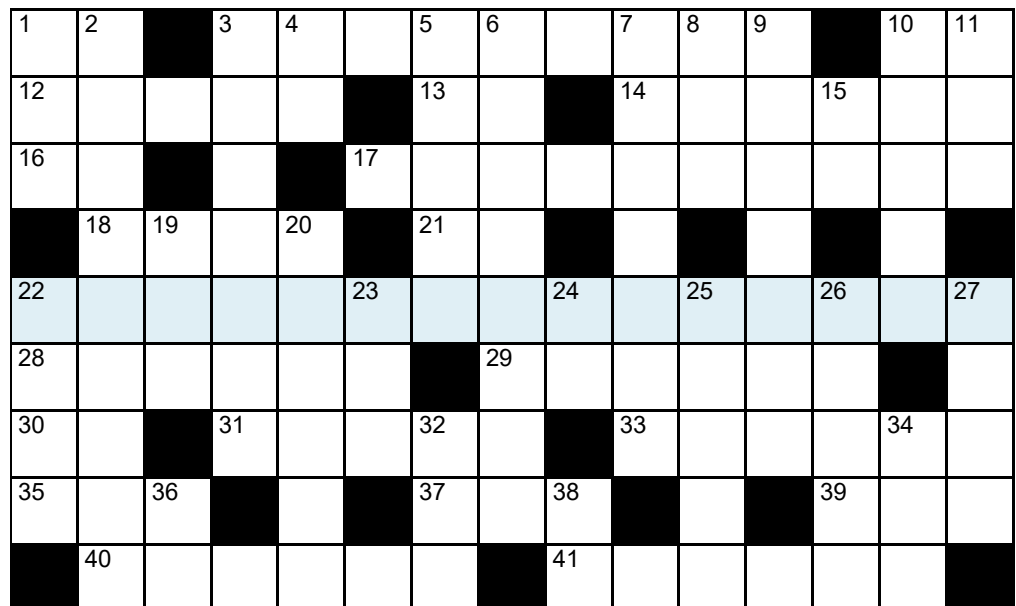
De winnaar mag kiezen uit *De Plantenjager uit Leningrad* van Louise O. Fresco of de *Wageningen Verjaardagskalender 2.0* met dronefoto's gemaakt door Dronewageningen.

## Horizontaal

- Zenuwaandoening
- Colombiaans bijgerecht van bananen
- Functie van Rutte
- Frida \_\_\_
- Eentonige zangeres
- Van de bladen van deze plant wordt kleding gemaakt
- Kortgehouden non
- Weet alles van aaltjes
- \_\_\_ Bouterse
- Engelse pond
- \_\_\_ Gandhi
- Zenuwcel
- Kunstmatige intelligentie
- À la \_\_\_
- Met een beer bevriend wolvenjong



**De oplossing** van de puzzel uit *Resource* #13 is 'kartoffelpuffer' (zie uitwerking via de QR-code) en de winnaar is Levi Kusters. Gefeliciteerd! We nemen contact met je op.



- Slagveldje
- M.m.v.
- Geladen deeltje
- Die van de wetenschapper worden door Nina de Roo belicht
- Mien \_\_, eerste vrouwelijke hoogleraar van WUR

## Verticaal

- Ontwikkelde Ronald Petie een herkenningssysteem voor
- Italiaanse eilandbewoner
- Sybra Schoustra promoveerde op een zelfhelend type hiervan
- Anno
- Zong *Easy on Me*
- Landbouwmachines
- Zit met chloor in keukenzout
- Brian \_\_, producer en muzikant
- Sprongtechniek bij kunstrijsen op de schaats
- Polynesische eilandbewoner
- Mbappé, Neymar, Messi
- Richting Denemarken
- Kan je breken of afleggen
- Rumoerig land
- Die auto is goedgekeurd
- Scheidsrechter op afstand
- John \_\_ Carré
- Groeit in Engeland
- Frans energiebedrijf
- Hoeveelheid zand
- Zit met koper in brons
- Vod
- Zet Tijs en Giovanca in bij *Op1*
- Geslachtskeuze

# IN MEMORIAM

## AB VAN KAMMEN

Op 1 maart 2023 is professor Ab van Kammen overleden op 90-jarige leeftijd. In 1972 werd hij de eerste hoogleraar op de leerstoel Moleculaire Biologie van de toen nieuwe gelijknamige discipline. Zijn onderzoek richtte zich op CPMV, wortelknol symbiose, somatische embryogenese en chromosoom-organisatie. Ab werd hiermee grondlegger voor het moleculaire biologisch onderzoek in Wageningen. Dertig jaar geleden was Ab een van de oprichters van de graduate school Experimental Plant Sciences (EPS), waarvan hij tussen 1996 en 2002 voorzitter was. Ab had een zeer succesvolle wetenschappelijke carrière wat leidde tot onder meer lidmaatschap van EMBO en KNAW en een eredoctoraat aan de Università degli Studi di Padova.

Ab was een geboren leider en een bijzondere hoogleraar. Hij creëerde een werkomgeving zonder hiërarchie, waarin hij als inspirerend mentor ons optimaal de gelegenheid bood om ons te ontwikkelen. Afgelopen september hebben wij het 50-jarig jubileum van de leerstoel Moleculaire Biologie gevierd. De grote opkomst van voormalig MolBiollers kan niet beter illustreren hoe belangrijk de leerstoel Moleculaire Biologie voor hun carrière en leven is geweest.

Namens de leerstoel Moleculaire Biologie,

Ton Bisseling en Joan Wellink

# Colofon

*Resource* is het onafhankelijke medium voor studenten en medewerkers van Wageningen University & Research. *Resource* brengt nieuws, achtergronden en duiding. Op [resource-online.nl](http://resource-online.nl) verschijnen dagelijks nieuwe berichten. Het magazine verschijnt tweewekelijks op donderdag.

**Contact** Vragen en opmerkingen voor de redactie: [resource@wur.nl](mailto:resource@wur.nl) | [www.resource-online.nl](http://www.resource-online.nl)

**Redactie** Willem Andrée (hoofdredacteur), Helene Seevinck (eindredacteur), Roelof Kleis (redacteur), Luuk Zegers (redacteur), Marieke Enter (redacteur), Coretta Jongeling (online coördinator), Rianne Lindhout (freelance redacteur), Thea Kuijpers (secretariaat).

**Vertalingen** Clare McGregor, Meira van der Spa, Clare Wilkinson

**Vormgeving** Alfred Heikamp, Larissa Mulder

**Basisontwerp** Marinka Reuten

**Coverfotografie** *Resource*

**Druk** Tuijtel, Hardinxveld-Giessendam

**Abonnement** Een abonnement op het magazine kost €59 (buitenland €135) per academisch jaar. Opzeggen voor 1 augustus.

**ISSN** 1389-7756

**Uitgever** Corporate Communications & Marketing, Wageningen University & Research





Foto: ANP/Remko de Waal



## WR-CAO EN WU-CAO WISSELEN VAN VOORWAARDEN

Vanaf nu hebben medewerkers met een Wageningen Research (WR)-contract vrij op Goede Vrijdag en 5 mei. Wageningen Universiteit (WU)-medewerkers moeten wél aan het werk.

**D**e verandering is in gang gezet door de nieuwe HR-directeur Bertina Evenblij. Toen zij werd aangenomen, kreeg zij tot haar verbazing een WR-contract aangeboden. 'Ik vond dat gek: in de vacature stond HR-directeur bij een universiteit. Dan verwacht je een WU-contract met bijpassende cao. Maar tijdens het arbeidsvoorwaardengesprek kreeg ik te horen dat alle nieuwe medewerkers die geen onderwijs geven, een WR-contract krijgen, dus ging ik akkoord. Later begreep ik dat ik - vanwege mijn WR-cao - moet werken op Goede Vrijdag en op 5 mei, terwijl mijn collega's die hier al langer werken en daardoor een WU-contract hebben, dus wél vrij zijn. Aangezien ik ook graag gratis vrij wil op die dagen, ben ik in actie gekomen.'

Evenblij schakelde een programmeur in om de arbeidsvoorwaarden van alle WR-contracten om te zetten in die van de WU-contracten. 'Aangezien men altijd beweert dat de cao's min of meer hetzelfde zijn, leek mij dat prima.

Het bleek in het huidige HR-systeem helaas niet mogelijk om *alle* medewerkers WU-arbeidsvoorwaarden aan te bieden – een beetje technisch verhaal – dus hebben we ervoor gekozen mensen met een WU-contract over te zetten naar WR-arbeidsvoorwaarden.' Voor kritiek uit die hoek is ze niet bang. 'Ze hebben zich nooit eerder beklaagd over het verschil.'

Tot groot genoegen van Evenblij bleken er meer voordelen te zitten aan de arbeidsvoorwaardenwisseltruc. 'Naast 5 mei en Goede Vrijdag heb ik opeens ook 61 extra vakantie-uren. Goed, mijn werkweek is wel twee uur langer geworden – fulltime is bij WR 38 uur en geen 36, maar in de praktijk maakte ik die uren toch al.' Ook de eindejaarsuitkering is meer dan verdubbeld, van 4 procent naar 8,3 procent. 'Met het extra geld en de extra vrije dagen kan ik extra lang op vakantie... héérlijk! En van de sportbijdrage die ik er ook opeens bij krijg, koop ik een mooie bikini, flippers en een snorkel.'